

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Katalánsko jako transhraniční region

Kateřina Šebková

Plzeň 2016

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Politologie

Studijní obor Politologie

Bakalářská práce

Katalánsko jako transhraniční region

Kateřina Šebková

Vedoucí práce:

PhDr. David Šanc, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2016

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2016 .....

Ráda bych poděkovala vedoucímu své bakalářské práce PhDr. Davidu Šancovi, PhD. za odborné vedení práce, podnětné rady a čas, který mé práci věnoval. Zároveň děkuji své rodině a přátelům za podporu.

Obsah

Úvod.....	1
1. Definice základních pojmů	4
1.1 Region a regionalismus.....	4
1.1.1. Starý a nový regionalismus	7
1.2 Transhraniční, mezihraniční region.....	8
1.3 Jednotící prvky regionu	12
2. Vývoj Katalánska jako transhraničního regionu.....	14
2.1 Vymezení pojmu Katalánska	15
2.2 Historický vývoj oblasti	15
2.2.1. Vývoj Katalánska od konce středověku.....	15
2.3 Historie katalánského expanzivního obchodu.....	24
2.4 Šíření katalánského jazyka a kultury v historii.....	26
3. Současná podoba katalánského transhraničního regionu	28
3.1 Katalánština.....	28
3.1.1 Současná podpora katalánského jazyka a kultury	29
3.2 Katalánsko a transhraniční spolupráce	31
3.2.1 Pracovní společenství Pyrenejí (CTP)	32
3.2.2 Pyrenejsko-středomořský euroregion (EPM)	34
Závěr	40
Seznam literatury	43
Resume	48
Přílohy	49

Úvod

Na světě existuje mnoho transhraničních regionů a několik jich můžeme najít i v Evropě. Mezi evropské transhraniční nebo jinak také mezihraniční regiony můžeme zařadit například Laponsko (Sápmi), nacházející se v nejsevernější oblasti Skandinávie, Tyrolsko, rozkládající se mezi Itálií a Rakouskem. Dále můžeme jako transhraniční regiony uvést Baskicko, které tvoří jeden ze španělských regionů nebo Katalánsko.

Ve své bakalářské práci jsem se rozhodla zabývat právě Katalánskem jako transhraničním regionem, který bývá často opomíjený a jako typický příklad transhraničního regionu zasahujícím na španělské území bývá uváděno Baskicko. Katalánská oblast je velice specifická nejen svou kulturou, ale především jazykem, kterým se zde hovoří. Tato specifika byla formována od dávné historie, která se odvíjela poněkud odlišně na rozdíl od ostatních částí Španělska.

Katalánský jazyk, který obsahuje prvky španělštiny, francouzštiny a italštiny, a katalánskou kulturu nenajdeme tedy jen na území dnešního Katalánska, jako španělského autonomního společenství, ale i v jeho historických částech. Pokusím se zjistit, jak se katalánština vyvíjela, jaké historické události na její vývoj měly vliv a proč se uchovala právě v podobě, kterou známe dodnes. Do transhraničního regionu, jehož jednotícím prvkem je katalánština, můžeme zařadit také Baleárské ostrovy jako je Ibiza, Menorca, Mallorca a Formentera, region Valencie, část Aragónu a část regionu Murcia. Mimo dnešní španělské území se katalánština používá na Sardinii v okolí města Alghero, ve francouzském regionu Languedoc-Roussillon a v Andoře, kde je úředním jazykem.

Na začátku své práce se budu zabývat teoretickým vymezením základních pojmů vztahujících se k problematice regionů, se kterými budu dále pracovat. Pojem region a transhraniční nebo také mezihraniční region má více interpretací a tedy

i autorů, kteří se touto problematikou zabývají. V první části tedy představím některé z možných definic a pojetí transhraničního regionu. Dále uvedu další příklady transhraničních regionů v Evropě a budu se především zajímat o jejich jednotící prvky jako je národ, identita, jazyk, kultura a historie. Jedním z evropských transhraničních regionů je Baskicko, které sjednocuje silná společná národní identita. Dále to může být Tyrolsko, v jehož italské části najdeme významnou menšinu mluvící německy, a Laponsko, kde hraje důležitou roli etnicita.

Už v této části práce narazíme na fakt, že na transhraniční regiony musíme nahlížet tak, jak existují ve svém celkovém politickém prostoru. Musíme tedy zvážit, v jaké části světa se námi zkoumaný region nachází, jaké vztahy zde panují, jak je nastaven určitý politický systém, a také například to, zda jsou státy členy některé regionální integrace. Všechny tyto faktory budu brát během zkoumání katalánského transhraničního regionu v úvahu.

V další části práce si vymezím Katalánskou oblast, na kterou se během práce soustředím. Tedy ne Katalánsko v dnešních hranicích jako španělský region, ale jako historické území s dlouhou tradicí a vlastní identitou, rozdělené hranicemi moderních států.

Dále bych pozornost věnovala historickému vývoji katalánského transhraničního regionu, se kterým souvisí rozšíření katalánštiny na další území, kde je jako jazyk používána dodnes. Vznik a pozdější vývoj Katalánska můžeme sledovat už od 12. století, kdy se několik hrabství vymanilo z maurské nadvlády a následně se začalo rozšiřovat o další území. Zásadní pro mou práci bude období 13. a 14. století, kdy byla ke Koruně aragonské, pod níž v tu dobu patřilo i Katalánsko, postupně připojena území Mallorca, Menorca, Ibiza, Valencie, Alicante, Roussillon, Cerdaña, Provance, Sicílie a Sardinie. Mezi jednotící prvky těchto území patří společná historie, jazyk a kultura.

Budu se věnovat důvodům, které vedly k připojení jednotlivých území a také tomu, jak se postupem času vyvíjel jejich vztah ke Katalánsku. Třeba to, zda zde bylo nějaké území, jehož vztahy ke Katalánsku byly poměrně krátkodobé a proměnlivé. Budu zkoumat, zda se jednalo o výlučně dobytá území nebo území získaná sňatkem či jiným způsobem. Hlavním tématem v této kapitole, kterému se budu věnovat, budou obchodní vztahy v této oblasti, tedy v západní části Středozemního moře. V jaké době se Katalánsko aktivně zapojilo do obchodu především ve Středomoří, jaké komodity byly žádané, jaké vztahy zde panovaly, tedy jak Katalánsko reagovalo na okolní obchodní části a města. Další věcí, o kterou se budu zajímat, bude to, jaký vliv měly historické změny, odehrávající se na území Katalánska, na formování národní identity Katalánců.

Historický vývoj této oblasti budu směřovat k dnešní podobě katalánské transhraniční oblasti a vztahům, které tu panují. Opět se budu zabývat kulturou a jazykem, který sjednocuje tuto oblast a do jaké míry. Představím dnešní podobu katalánské oblasti, jak jsou její historické části rozděleny v současné době a zda dochází k nějakým územním sporům, popřípadě k jakým a co je jejich příčinou. V poslední části práce budu zkoumat dnešní hospodářskou spolupráci v této oblasti a to, jak se k ní jednotlivé části území staví. Zda zde funguje nějaká forma regionální spolupráce, popřípadě jakou má formu a v jaké době vznikla.

Cílem mé práce bude zjistit, zda se v případě Katalánska skutečně jedná o transhraniční region, tak jak je definován. K dosažení cíle mé bakalářské práce dojdou postupným sběrem dat a jejich následnou analýzou, která mi pomůže zodpovědět otázky kladené během práce.

1. Definice základních pojmů

V této kapitole naší práce si představíme a vyložíme základní pojmy, se kterými budeme dále pracovat. V případě této práce, kde naším cílem bude ověřit, zda je Katalánsko transhraničním regionem, je nutné si vymezit pojmy, podle kterých se budeme orientovat. Otázka regionu je komplikovaná v tom, že hranice, které daný region obklopují, se v průběhu času mohou měnit. Jedním z termínů, který se tedy budeme snažit definovat, budou hranice. Ty jsou velmi důležité pro odhalení a následné pochopení vztahů v daném regionu. Pokusíme se uchopit a charakterizovat region tak, jak ho chápe politická věda a její teoretici. –

1.1 Region a regionalismus

Koncept regionu je velmi těžko uchopitelný a neexistuje pro něj jedna obecná a všeobjímající definice. Studium regionů se zabývá široká škála vědních oborů, jako je například geografie, politologie, ekonomie, ale i sociologie. Tím, že každý obor chápe a nahlíží na pojem regionu rozdílnou perspektivou, nám vznikají různé definice. Region pochází z latinského *regio*, což znamená řídit. Později se termínem *regio* označovalo spojení správ, nejednalo se tedy o žádný prostor vymezený hranicemi. Dnes je koncept regionu mnohoznačný, a můžeme ho vztáhnout k více věcem, ke geografickému prostoru, k ekonomické interakci nebo k sociálním a kulturním charakteristikám (Van Langenhove, 2013: 475). De la Blache chápe region jako jeden celek, který se musí také tak zkoumat. V rámci regionu je důležité zkoumat vztahy mezi přírodním prostředím a člověkem v historickém kontextu. Německý geograf Krebsa rozšířil charakteristiku regionu o předpoklad, že region má vazby na sousední regiony (Lauko, 1990: 30–31).

V rámci studia mezinárodního politického regionalismu rozlišuje Bořivoj Hnízdo tři hlavní typy mezinárodních regionů. Prvním z nich je tzv. makroregion nebo jinak také panregion. Ten zahrnuje velký prostor (často celý kontinent), který

obsahuje jednotící politicko-civilizační prvky, ty ho zároveň odlišují od ostatních panregionů. Druhý typ je nazýván transnacionální politický region. Ten by měl obsahovat politické a kulturní elementy, které spojují alespoň dvě země. Třetím typem je, pro nás nejdůležitější, transhraniční region. Ten nemusí být velký (bývá menší než vlastní území státu v dané oblasti), je především charakteristický tím, že nerespektuje dané státní hranice a spojuje hraniční oblasti minimálně dvou a více států v jednotící politický region. Studium mezinárodního politického regionalismu přispívá k chápání integračních procesů v dnešní době. V případě transhraničního regionalismu je nám umožněno analyzovat příčiny napětí a možného konfliktu souvisejícího s politickým separatismem a nacionalismem (Hnízdo, 1995: 64).

Obecně můžeme region definovat jako prostor nebo část nějakého území s různou velikostí. O regionu mluvíme v případě, že obsahuje nějaké společné charakteristiky a prvky, a jeho hranice nejsou pevně dány (Oxford Dictionaries 2016). V určitém smyslu můžeme za region považovat jakoukoliv zeměpisnou oblast, která není státem. Tyto oblasti, i když nejsou suverénním státem, mohou obsahovat určitý druh státnosti. Mohou mít vlastní národní politiky, vlastní rozpočet nebo vlastní symboly a instituce. V takovém případě může mít region tendenci usilovat o stále vyšší autonomii, s cílem získat úplnou nezávislost. Tato tendence je zpravidla výsledkem složitých dynamických procesů mezi decentralizovaným státem a regionem (Van Langenhove, 2013: 477, 482).

Objevují se také debaty o tom, zda je možné považovat regiony za skutečné jednotky nebo se jedná spíše o mentální kategorie. Výsledné regiony se jeví jako významné při formování prostorové představitosti. To se může promítnout do školních a univerzitních textů, které mohou přinášet příběh o homologii mezi ohraničeným prostorem a kulturními skupinami. Dle Passiho je nutné nahlížet na region z historického hlediska v rámci regionálního vývoje. Kritické přístupy chápou region jako sociální konstrukt, kdy odkazují na historiky podmíněné

praktiky, v rámci kterých aktéři produkují více či méně omezené materiální a symbolické světy. Když se přesuneme k institucionalizaci regionu, zjistíme, že může probíhat na různých úrovních. Regiony tedy mají velmi složitou institucionální strukturu, která je závislá na lidské dohodě, médiích, vzdělávacím systému, politické organizaci nebo ekonomice (Paasi, 2002a: 804–805).

Podle Romancova se v rámci konkrétních území objevují prostorové diference. Tedy, že zemský povrch je kontinuální, ale jeho části se vzájemně odlišují. V tomto případě můžeme považovat lišící se části za regiony. Tyto odlišné části jsou na mapách odděleny a rozlišeny pomocí linií nebo zón (Romancov, 2007: 420). Zde se dostáváme k pojmu hranic, které jsou nejvýznamnějším dělicím prvkem politické mapy světa. Hranice chápeme jako linie, které nám vymezují územní svrchovanost jednotlivých států. Z geografického hlediska můžeme rozlišit několik typů hranic, které musejí být vždy mezinárodně uznány. Pokud není hranice respektována, mluvíme o tzv. fiktivní hranici (Ort, 2004: 14–15). Jiné publikace mluví o tom, že se ve skutečnosti nejedná o linie, ale o plochu ohraničující jakýsi prostor suverenity daného státu. Pro politickou geografii jsou hranice zajímavé z toho důvodu, že se jedná o místa přímého kontaktu specifických právních řádů jednotlivých států, které bývají často konfliktní. Právě v oblasti hranic se ostrost a konfliktnost projevuje nejčastěji a nejvýrazněji (Fňukal, 2013: 41). Ostrost hranic může být způsobena tím, že většina regionů nemá ráz náhlých přechodů. V okrajových částech můžeme rozlišovat různé přechody, mísení a proplétání kulturních a jazykových prvků. Nabízí se nám dělení na tzv. přirozený region, kdy je vymezení prostoru dáno vlastnostmi zemského povrchu a stává se geografickým regionem, a na umělý region, který vzniká činností člověka, a zpravidla bývá ohraničen politickými hranicemi (Romancov, 2007: 420). Hranice rozlišujeme na přírodní a umělé, nebo jinak také vzniklé člověkem. Přírodní hranice vedou po přirozené linii, může se jednat o pohoří, řeku, poušť nebo mořské pobřeží. Téměř vždy se jedná o překážku,

kteřá v minulosti sloužila k obraně území a má stabilní charakter. Tento typ hranic byl upřednostňován ještě po 1. světové válce, kdy vznikla území s přírodní hranicí, avšak s výraznou národností menšinou (jižní hranice Slovenska na Dunaji). Druhým typem jsou hranice umělé, které nemají žádnou vazbu na terén a byly vytvořeny člověkem. Často se jedná o historické hranice ještě z dob feudalismu, nebo o hranice etnické, rozdělující oblasti s odlišným etnickým či náboženským složením. Může se jednat také o koloniální hranice, které bývají jednoduché a jsou tvořeny dlouhými úseky, mluvíme tedy o geometrických hranicích (Fňukal, 2013: 43–44). Najdeme také názory, které říkají, že hranice, jako dělicí čára, je pouze jedna z mnoha definic. Paasi tuto myšlenku rozvádí a tvrdí, že hranice se nevyskytují pouze na okrajích regionů, ale různě se mísí a procházejí oblastmi regionů (Paasi, 2002a: 807).

1.1.1. Starý a nový regionalismus

K tomu, abychom dokázali, zda se v případě Katalánska jedná o transhraniční region či nikoliv, budeme hledat, jaké obchodní a hospodářské vztahy a vazby v této oblasti existují. V této podkapitole si proto vymezíme podstatu regionalismu a zaměříme se na problematiku související s tímto tématem.

Regionalismus je jedním ze tří základních trendů dnešní světové ekonomiky, zbylé dva trendy představují globalizace a multilateralismus. Cihelková charakterizuje regionalismus jako obchodní nebo hospodářskou politiku státu, která vede k liberalizaci vztahů mezi dvěma a více oblastmi a přispívá tak k jejich těsnějším vzbám a vzájemné integraci. Základem regionalismu jsou regiony, které představují seskupení dvou a více států, nabývající různé úrovně integrace. Takováto regionální uskupení mohou mít neformalizovanou podobu, tedy vznikají bezesmluvně, nebo existují na základě zvláštního typu mezinárodních dohod mezi zeměmi nebo skupinami zemí (Cihelková, 2007: 5). V rámci politické vědy můžeme časově rozlišit starý a nový regionalismus. Starý regionalismus

vymezují první dvě etapy vývoje, charakterizují ho poválečné integrační procesy primárně v západní Evropě. Nový regionalismus se začíná odlišovat ve třetí etapě, objevuje se koncem 80. let ukončením bipolárního rozdělení světa (Cabada, 2009: 7). Autory bývá obecně označován jako směna práv mezi omezeným počtem obchodních partnerů k přístupu na jejich národní trhy na základě preferenčních obchodních dohod. Zatímco nový regionalismus je vždy smluvní integrací, tak dřívější etapy regionalismu nesouvisely vždy jen s formalizovaným regionalismem (Cihelková, 2007: 19).

S dalším rozvojem v oblasti regionalismu se regionální uskupení začala stále více vymaňovat z geograficky ucelených a homogenních regionů, a tím se vytvářeli noví obchodní partneři napříč světovou ekonomikou. Začíná se utvářet transregionalismus. Tak je označován jev, který představuje vznik a rozvoj regionálních seskupení mezi dvěma a více aktéry z různých regionů světové ekonomiky. Podíváme-li se blíže k oblasti Katalánska, k euro-středomořskému regionu, objevíme region s vysokou ekonomickou aktivitou a vysokou koncentrací regionálních obchodních dohod (RTA). Nás bude v první řadě zajímat euro-středomořská zóna volného obchodu, která je budována v rámci Barcelonského procesu (Cihelková, 2007: 23, 98–99). Středomoří představuje strategicky velmi důležitou oblast – námořní cesty, suroviny, a také bezprostřední blízkost Evropě, což může představovat různá bezpečnostní rizika. To jsou důvody, proč mezi středomořskými státy vznikají různé kooperační dohody (Cihelková, 2007: 256).

1.2 Transhraniční, mezihraniční region

O mezihraničních politických regionech můžeme říci, že se odlišují tím, v jakém celkovém politickém prostoru se nacházejí. Proto existují jiné typy transhraničních regionů v subsaharské Africe, jiné v obou Amerikách, jiné v Asii a jiné v Evropě. V obou Amerikách můžeme nalézt velmi podobnou a

sjednocující kulturu, čímž je omezen mezihraniční regionalismus, hraniční oblasti zde velmi často působí jako přirozený přechodový region. Jako příklad transhraničního regionu Latinské Ameriky můžeme uvést oblast Chaco mezi Argentinou, Bolívií a Paraguayí, která byla a dodnes je předmětem politických neshod a konfliktů¹. Opakem oblastí Amerik je subsaharská Afrika, kde se naskýtá nepřeborné množství mezihraničních regionů. Důvodem jsou mezistátní hranice, které nerespektují historické, kulturní a ani etnické hranice. I zde je těžké ustanovit nějaký mezihraniční region, a to kvůli nízké politické kultuře, se kterou se zde setkáváme. Příkladem by mohl být bývalý Britský Kamerun, který si i přes rozdělení území mezi Kamerun a Nigérii, zachoval určitou sounáležitost a některé jednotící prvky. Zcela jiný typ mezihraničního regionu najdeme v Asii, kde jsou oblasti osídlené etnikem, které doposud nezískalo nezávislost, o kterou usiluje. Příkladem takového typu může být Kurdistan, který je rozdělen mezi Turecko, Írán, Sýrii a Irák, nebo často opomíjený Balúčistán rozdělený mezi Pákistán, Írán a Afgánistán (Hnízdo, 1995: 85–86).

Nyní se dostáváme k evropským mezihraničním regionům, které jsou silně ovlivněny evropskou politickou integrací. Je důležité, v jakém politickém postavení se nacházejí státy, na jejichž území se transhraniční region nachází, zda jsou členy EU, zda žádají o členství, nebo zda stojí zcela mimo integraci. Hnízdo rozděluje evropské transhraniční regiony podle toho, kde se nacházejí, tedy jsou-li státy, kterých jsou součástí, členy nějakých regionálních integrací, a také to, co jsou jejich jednotící prvky. Jedním takovým regionem je Baskicko, které můžeme identifikovat jako mezihraniční region národního typu. V tomto případě se Baskové snaží zdůraznit svou národní jednotu a identitu, která je nezávislá na dnešních hranicích rozdělující Baskicko mezi Španělsko a Francii. Dalším příkladem může být Limbursko rozdělené mezi Belgie a Nizozemsko,

---

¹ Oblast Chaco byla v letech 1932 až 1938 předmětem válečného konfliktu mezi Bolívií a Paraguayí (Hnízdo, 1995: 85).

keré je příkladem regionálního typu mezihraniční oblasti. Tato oblast se nijak výrazně neliší od ostatních belgických a nizozemských oblastí. Naopak nizozemské Limbursko spojuje enklávu jižního belgického Limburska se západním belgickým Limburskem a navíc má historickou a geografickou vazbu na oblast německého Severního Porýní. Jiným příkladem transhraničního regionu může být Tyrolsko, kdy severní a východní Tyrolsko se nachází v Rakousku a jižní část v Itálii. Toto rozdělení vedlo k tomu, že v italské části najdeme výraznou německy mluvící menšinu, což způsobovalo napětí a konflikty, které se podařilo relativně uklidnit zavedením dvojjazyčnosti ve státní a veřejné správě. Velmi oblíbeným a častým příkladem mezihraničního regionu je Istrie. Jedná se o oblast se smíšenou komunitou tří hlavních etnik, rozdělenou hranicemi tří národních států. Posledním typem transhraničních regionů, který si uvedeme, budou oblasti, které již dnes nenajdeme v politické mapě. Jsou to historické oblasti, které si i přes změnu území uchovaly společné historické a etnické rysy. Jako příklad takového historického mezihraničního regionu uvádí Hnízdo Těšínsko, které bylo a je etnicky, jazykově i nábožensky velmi smíšené. Těšínsko si i po rozdělení v roce 1920 uchovává transhraniční charakter, a to díky politicko-kulturním vztahům, které panují v česko-polském prostoru (Hnízdo, 1995: 87–90).

Euroregiony

Jako nejvýraznější projev transhraniční spolupráce v Evropské unii můžeme chápat euroregiony, které začaly vznikat už v 60. letech. Výrazný rozvoj zaznamenaly euroregiony až od roku 1990 v reakci na zřízení jednotného evropského trhu, vytváření společné politiky a jednání o přístupu zemí střední a východní Evropy. Jakýmsi bodem zvratu bylo vytvoření společenství INTERREG v roce 1998, jehož prostřednictvím chtěla Evropská komise finančně přispívat na transhraniční spolupráci. V současné době existuje v Evropě více než 130 transhraničních regionů, které nalezneme pod názvem euroregion, makroregion

nebo pracovní komunita. Euroregiony jsou nejčastěji definovány jako strategické dohody, které jsou zaměřeny na vytváření a posilování vazeb a spolupráce mezi svými členy. Aby byl euroregion funkční, je nutné dosáhnout kooperace při tvoření společných územních politik a zmobilizovat občanskou společnost, která je nezbytná k dosahování cílů územních politik (Morata, 2016). Podle Asociace evropských hraničních regionů (AGEG) se o euroregion jedná v případě, že jsou sloučeny regionální i místní orgány z obou stran státních hranic, a pokud se jedná o přeshraniční organizaci se stálým sekretariátem a odborným administrativním personálem. Obecně je euroregion velmi těžké definovat, protože postupem času byl tento pojem vztažen na širší spektrum iniciativ. Euroregion by měl tvořit strategicky orientovanou transhraniční spolupráci na více úrovních – na evropské, regionální a místní úrovni, a v několika vývojových oblastech, jako je ekonomika, infrastruktura, kultura, sport, životní prostředí, cestovní ruch nebo doprava. Překážky k vytvoření transhraniční spolupráce představují hranice a bariéry, které často ztěžují přepravu osob či zboží. Pojmem bariérového efektu se zabývají Nijkamp a Batten, kteří tvrdí, že bariéra může být vnímána jako určitý druh překážky, která omezuje nebo brání hladkému převodu osob nebo komodit z jednoho místa na druhé (Medeiros, 2011: 142–146).

V Evropě v současné době najdeme více než 70 transhraničních regionů, které bývají označovány jako euroregiony, v rámci nichž dochází k různým typům mezihraniční spolupráce. Historie těchto iniciativ sahá až do poloviny 20. století, ale výrazný rozvoj transhraničních regionů (CBRs) je zaznamenán od 90. let. Perkmann říká, že dnes už prakticky neexistují místní nebo regionální orgány v příhraničních oblastech, které by nějakým způsobem nebyly zapojeny do mezihraniční spolupráce (CBC). Dle definice přijaté Radou Evropy jsou transhraniční regiony charakterizovány homogenními vlastnostmi a vzájemnou závislostí, kterou je třeba přeshraniční spolupráce. Raich definuje mezihraniční

region jako územní jednotku, která má společné historické, socioekonomické a kulturní znaky a disponuje vlastní regionální identitou a autonomními institucemi. Taková územní jednotka by měla být schopna formulovat a bránit své potřeby a zájmy. Můžeme tedy říci, že CBR bychom neměli chápat pouze jako nějaký funkční prostor, ale jako socio-územní jednotku, která je vybavena určitým stupněm strategické kapacity na základě organizačních opatření (Perkmann, 2003: 153, 156).

1.3 Jednotící prvky regionu

Národ

Jedním z prvků, které region sjednocují, může být národ. Pojem národa je těžko definovatelný a to nejen z důvodu, že v různých státech a jazycích je pojem národa chápán a definován rozdílně. Gellner uvádí dva stavební kameny pro národ a to jsou vůle a kultura. Vůle je spojena s identifikací s určitou skupinou a následná lojalita, solidarita a věrnost skupině. Kultura je důležitá jako soubor tradičních zvyků, které vznikly v historii a generacemi se uchovaly dodnes. Odlišnou definici použil Anderson, který charakterizuje národ jako politické společenství existující pouze v představách lidí ve smyslu ohraničenosti, tedy, že každý národ má své meze, ve kterých existuje, i ve smyslu suverenity. Anderson také tvrdí, že národ nemůže existovat sám, ale musí zde být pluralita národů (Nedomová – Kostelecký, 1996: 6). Jednodušeji můžeme národ charakterizovat jako historicky vzniklé společenství lidí, kteří mají společnou kulturu, území, tradice, jazyk, mentalitu a zvyky. Znaky definující národ můžeme rozdělit na objektivní, kam patří jazyk, území nebo například společný původ, a na subjektivní, sem patří vědomí příslušnosti k národu a lojalita k němu (Fňukal, 2013: 63).

Národní identita

Dalším znakem sjednocujícím určité území je společná identita, která může obsahovat názory a pocity člověka vytvářející shodnost, jednotu, harmonii a nekonfliktnost osobností. Člověk přijme hodnoty a ideály od jiných lidí, se kterými se ztotožní. Identitou chápeme nejen vztah k jiným lidem, ale i vztah k sobě sama (Nedomová – Kostecký, 1996: 7–8).

Nyní se dostáváme k pojmu národní identity, která je jedním z charakterových znaků Katalánců. Ta spočívá v jednotném území, kde se mluví společnou řečí. Jsou zde společné hospodářské a sociální instituce, vláda, společná víra a historický původ. Identita se opírá o území, tedy stát, ale často se stává, že existuje národní identita bez státu. Grew nazývá pocit identity, v případě neexistence vlastního státu, regionalismem. Za těchto okolností může národní identitu utvářet a posilovat například dialekt, způsob odívání, víra nebo třeba zvyklosti (Hroch, 2003: 209). Původně národní identita vznikla jako negativní sebevymezení vůči jiným národům, ve smyslu odlišnosti a nepřátelství. V jistém smyslu člověk ustupuje od sociální identity a přibližuje se k identitě skupinové, což se promítá do používání stejného jazyka, zvyků, a kupříkladu tradic. Haller zde rozlišuje pozitivní a negativní dopady, které formuje identifikace s národem. Ty pozitivní vidí v národní hrdosti, v pocitu společné identity a loajality. Tyto faktory mohou napomáhat k překonávání problémů a konfliktů uvnitř společnosti a mobilizovat se při vnějších ohroženích. Právě loajalita vůči státu bývá často chybně ztotožňována s nacionalismem. (Hroch, 2003: 155) Negativním dopadem národní identity je nacionalismus. V případě nacionalismu je nadřazen zájem státu, idea národa a dědictví po předcích (Nedomová – Kostecký, 1996: 8). Nacionalismus je v politické praxi úzce spjat s národem a prosazováním národních principů. Jako formu nacionalismu můžeme brát separatismus. Ten je chápán jako úsilí o vytvoření národního státu, separováním

nějakého geograficky ohraničitelného etnika z většího státního celku (Ort, 2004: 71).

Kultura a jazyk

Pro koncept národa má význam jazyk, kterým hovoříme. S lidmi, se kterými jsme v úzkém kontaktu, si vytváříme společnou řeč, a máme-li společnou řeč, můžeme být s lidmi v užším kontaktu. Role jazyka je důležitá z hlediska dvou jeho funkcí, slouží jako prostředek sociální komunikace a jako nositel rozvoje společnosti. Můžeme na něj nahlížet jako na pojící prvek národa, jenž utváří celonárodní kulturu (Hroch, 2003: 38,198). K rozvoji a zachování jazyka a kultury často dopomáhají vzdělávací instituce a média, které jsou považovány za klíčové. Jsou to právě média, která prostupují každodenním životem obyčejných lidí a ovlivňují je (Paasi, 2002b: 199– 200).

Dalším pojmem, který můžeme chápat jako jednotící prvek, je kultura. Kulturou nazývá Gellner sdílený způsob vyjadřování pomocí slov, výrazů tváře, gest, způsobem oblékání, konzumace potravin atd. Kultury se od sebe navzájem liší, a tím dotvářejí svou rozmanitost. Přítomnost kultury také pomáhá přenosu charakteristických znaků a aktivit z generace na generaci. Kulturu společně s organizací můžeme považovat za zdroje veškerého našeho sociálního život (Hroch, 2003: 403).

2. Vývoj Katalánska jako transhraničního regionu

V dnešní době je Katalánsko širokou veřejností chápáno jako jeden ze španělských regionů, často v souvislosti se separatistickými tendencemi. Pro naši práci bude stěžejní vymezit si Katalánsko společně s jeho historickými územími, která bývala jeho součástí. V této kapitole si také představíme vývoj katalánského území, jak se oblast formovala a jaké vztahy zde panovaly.

2.1 Vymezení pojmu Katalánska

Autonomní oblast Katalánska zaujímá trojúhelníkový tvar nalézající se v severovýchodní části Španělska. Na severu je ohraničené Francií a Andorrou, na východě Středozemním mořem, na jihu autonomní oblastí Valencie a na západě regionem Aragon. Jeho přírodní hranice tvoří Pyreneje, Středozemní moře a řeka Ebro. Katalánsko je vnitřně rozdělené na 4 provincie – Gironu, Barcelonu, Tarragonu a Lleida (Rodriguez 2016). Toto vymezení nám postačí pouze jako základ vymezení oblasti, kterou se v naší práci zabýváme. Pracovat s pojmem historického Katalánska je poměrně náročné, i co se jeho geografického vymezení týká. Katalánská oblast se historicky měnila, docházelo k dobývání nových území a stejně tak často i k jeho ztrátám. My do katalánské oblasti zahrneme všechna území, která byla Katalánskem ovlivněna. K dnešní oblasti si musíme přidat část regionu Aragón a Valencie, Baleárské ostrovy jako je Ibiza, Menorca, Mallorca, Formentera, část Sardinie, především okolní města Alghero, a oblast v jižní části Francie Languedoc-Roussillon (Forbelský, 1992: 12).

2.2 Historický vývoj oblasti

Začátek vývoje katalánské oblasti budeme situovat do období, kdy se Barcelonské hrabství začalo rozšiřovat a pomalu začalo získávat vliv. Představíme si území, která Katalánsko získalo, v jakých letech a za jakých okolností. Vývoj oblasti pro nás bude stěžejní při studování Katalánska jako transhraničního regionu.

2.2.1. Vývoj Katalánska od konce středověku

Počátek vývoje Katalánska můžeme datovat někdy od poloviny 11. století, kdy se v roce 1054 spojila katalánská hrabství barcelonské, geronské a avonské v barcelonské hrabství pod vládou Ramóna Berenguera I. V téže době se

spojenci barcelonského hrabství stala hrabata v Empúriesu, Urgellu, Besalú, Cerdanye² a Pallarsu (Artera, 1995: 109).

Barcelonský hrabě Ramón Berenguera III. během své vlády včlenil hrabství Besalú, část hrabství Empúries, všechny kraje Cerdanye a sňatkem s provensálskou hraběnkou Douce také hrabství Provance. Tím se stala Provance závislá na katalánském hraběcím rodu (Artera, 1995: 143).

Unie s Aragonem

V roce 1137 došlo ke sňatku Ramóna Berenguera IV. s dcerou Ramira II. Petronilou Aragonskou, čímž vznikla Koruna aragonská. Po spojení katalánských hrabství a aragonského království pod vládu Berenguera IV. a obsazením Tortosy a Léridy bylo dokončeno dobývání údolí řeky Ebro. Tím bylo dokončeno sjednocení celého území dnešního moderního Katalánska. Nástupce Alfonso II., který se mohl nechat titulovat aragonským králem a barcelonským hrabětem, ještě více upevnil vzniklou dynastickou unii. K jeho dědictví patřilo i vévodství Provance a hrabství Roussillon (Artera, 1995: 134, 137).

Moment, který téměř ukončil francouzskou přítomnost v Tolouse, nastal na konci 12. století. Roku 1198 byl smluven sňatek Pedra II. Aragonského s toulouskou hraběnkou Marií a zároveň sňatek toulouského hraběte Ramóna V. s Eleonorou Aragonskou. Právě tyto sňatky vedly ke vzniku tzv. okcitánské říše (Artera, 1995: 143).

Expanze do Středomoří

Boj o jižní Francii byl skončen roku 1258, kdy aragonský král Jakub I.³ v corbeilské smlouvě postoupil sporná území jižní Francii Ludvíku IX.

---

² Španělsky Cerdaña, katalánsky Cerdanya, francouzsky Cerdagne.

³ Španělsky Jaime I., katalánsky Jaume I.

Francouzskému. Tak byla zrušena všechna práva získána během 12. a začátkem 13. století, která byla svěřena Aragonským králům v jižní Francii (Les Pyrénées Catalanes 2016). Následně obrátil Jakub I. svou pozornost k expanzi do Středozemního moře. Nejdříve dobyl roku 1229 Mallorku a o šest let později další Baleárské ostrovy. Právě dobytí Mallorky Jakubem I. odstartovalo úspěšné připojování dalších území. Ostrov Menorca se stal protektorátem krále smlouvou z roku 1231, a o čtyři roky později byla obsazena i Ibiza. Barcelona se velmi rychle začala rozrůstat v důležité přístavní a obchodní město, často soupeřící s Janovany a Pisánci. V této době byl Katalánci sepsán první námořní zákoník *Llibre del Consulat de Mar* (Polišenský, 1994: 63). Baleárské ostrovy v historii nebyly a nejsou ani dnes nikterak ekonomicky významné. Daleko významnější je jejich strategická poloha ve Středozemním moři a jejich mezinárodní význam⁴. Dalším územím, které bylo Katalánci připojeno, se stala Valencie, tedy valencijské království. Ta byla obsazena a dobyta v roce 1238, čímž byla ukončena reconquista⁵ Koruny Aragonské v rámci dohod uzavřených v Tudilénu, Caloze a Almizře. Jednou z mála úprav, které byly ještě provedeny na začátku 14. století, bylo přičlenění osady Alicante ke Katalánsku (Artera, 1995: 150–151).

Baleáry poté, co se vymanily z Córdobského kalifátu, postupně dobyla Aragonie a od roku 1262 tvořily, společně s Roussillon⁶ a Cerdagne, nezávislé Mallorské království, které bylo personálně spojené s Aragonií (Zimák, 2008b: 69). Za vlády Pedra III. byla Katalánci obsazena Sicílie, především kvůli obchodu s pšenicí. Tento akt vyvolal problémy s papežským stolcem, které byly vyřešeny až v roce

---

⁴ Baleárské ostrovy jsou na mezinárodní úrovni významné proto, že jejich námořní přístavy později dominovaly námořním cestám mezi Francií a francouzskou Afrikou a mezi Británií a Indií přes Gibraltar, Maltu a Suez (The Balearic Islands, 1937: 384).

⁵ Reconquista, v překladu znovudobytí, tak je označováno dlouhé období, můžeme říci historická epocha, kdy byli z Iberského poloostrova vytlačováni Maurové (Bartoš, 1998: 38).

⁶ Španělsky Roussillon, katalánsky Rossellón.

1296 smlouvou z Anagni. Ta je často označována jako vrchol aragonské diplomacie, je v ní například vyřešena anexe Mallorky nebo také nároky Karla I. z Anjou na aragonský trůn. V závislosti na tom přiznal papež Koruně aragonské ostrovy Korsiku a Sardinii. Koruna Aragonská pokračovala ve své expanzi do Středomoří i ve 14. století. Nástupce Jakuba I. Pedro III. Veliký připojil ke katalánskému území ještě Sardinii v roce 1323, v souvislosti se smlouvou z Anagni. Nutno říci, že připojení Sardinie bylo až na pár výjimek formální. Katalánci disponovali jen některými přístavy jako Cagliari nebo Alghero, většinu ostrova i nadále ovládaly původní šlechtické rodiny. I navzdory tomu fungovaly sardinské přístavy jako brána námořního obchodu Katalánců (Artera, 1995: 185).

Hospodářská krize od poloviny 15. století

Krize monarchie šla ruku v ruce s hospodářskou krizí. K té hospodářské došlo v důsledku moru v polovině 14. století. V té době docházelo k velkému pohybu obyvatel, přičemž došlo k vylidnění venkova. Pro obchodní centra to mělo za následek snížení hospodářského a lidského potencionálu, což vedlo k prudkému zdražení ve velmi krátkém čase. Ke krizi monarchie v Koruně aragonské došlo v posledních letech vlády Martina I. Staršího, kdy začínalo být jasné, že král nezanechá legitimního nástupce. (Artera, 1995: 175–180). To bylo vyřešeno jednáními v Caspe, kde bylo zástupci Aragonie, Valencie a Katalánska dohodnuto, že novým aragonským králem se stane Ferdinand I. z Antequery z dynastie Trastamara (Dominguéz, 2012: 37).

Během 15. století docházelo v rámci Koruny aragonské k dalším dílčím změnám, týkajících se středomořských území. V roce 1412 došlo opět k včlenění Sicílie do Koruny Aragonské, tentokrát až do roku 1713. Co se týká ostatních středomořských ostrovů, Sardinie nadále uznávala autoritu aragonského krále, ale po roce 1420 přestala být součástí Koruny aragonské Korsika. Král Alfonso V.

se snažil expandovat směrem k neapolskému království, které se mu podařilo obsadit, a tak otevřít barcelonským obchodníkům nové trhy, především s textilními výrobky (Artera, 1995: 193–194).

Oblastí, která byla hospodářskou krizí nejvíce postižena v rámci Koruny aragonské, bylo Katalánsko. To se ještě navíc muselo v letech 1462–72 potýkat s krvavou občanskou válkou. Jednalo se o válku nevolníků, kteří bojovali na straně krále proti šlechticům, ovládajícím sbor reprezentantů Generalitat⁷ a městskou radu v Barceloně. Občanská válka měla za následek, že Katalánsko ztratilo své vedoucí postavení, které zaujímalo v Koruně aragonské. Toto místo zaujala Valencie, která se stala finančním centrem monarchie. Občanský konflikt v Katalánsku také vedl k tomu, že Francie během katalánské revoluce obsadila kraje Roussillon a Cerdanya, které následně formálně anektovala (Campistol, 1995: 200).

Spojení Koruny aragonské a kastilské

Ke spojení Koruny kastilské a aragonské došlo sňatkem Isabely I. Kastilské s Ferdinandem II. Aragonským v roce 1469. Tak mělo dojít ke sjednocení španělské monarchie pod vládu katolických králů. Mimo jiná území se sjednocení mělo týkat i Navarry a Roussillonského a Cerdanského hrabství, a to ze dvou důvodů. Za prvé se mělo docílit sjednocení poloostrova a za druhé se měla posílit bezpečnost Španělska na hranicích s Francií. Jak se ukázalo, znovuzískání Roussillonu a Cerdany nebylo příliš náročné. Francouzský král Karel VIII. navrátil Cerdanské a Roussillonské hrabství bez jakéhokoliv válečného konfliktu (Campistol, 1995: 206, 222– 223).

---

⁷ Generalitat, nebo taky generální rada, byla instituce, která vládla v Katalánsku ve jménu krále Koruny aragonské. V dnešní době je politickou institucí, spravující autonomní společenství Katalánska (Generalitat de Catalunya 2016).

Vytvoření nových kastilsko-aragonských vztahů chtěli využít aragonští obchodníci k hospodářskému rozdělení ostrova. Tedy, že do Kastilie budou vyvážet textilie, výrobky ze železa, z korálů a také koření, naopak dovážet odsud chtěli vlnu a obilniny. Proti tomu se však postavili Janované, kteří byli spojenci Kastilie, a tyto obchodní vztahy by se neshodovaly s jejich zájmy. V této době se směry poloostrovního hospodářství začaly vyvíjet odděleně, a to trvalo až do 18. století. Spojením obou hospodářství mělo dojít k vytvoření nových trhů, a to především díky objevení Ameriky. K tomu však nedošlo kvůli vyloučení Aragonska, což mělo dva důvody, vyřadit z těchto obchodů Katalánsko a nevysílat do Ameriky odbojné aragonské šlechtice. Objevení Ameriky znamenalo postupné přesunování obchodu a ekonomiky směrem ze Středomoří k Atlantiku, což mělo za následek úpadek Katalánska (Campistol, 1995: 211).

Habsburkové ve Španělsku

Během 16. století, přesněji za vlády Karla I., zaznamenalo Katalánsko do jisté míry obnovu a zotavení demografické i hospodářské. Situace se změnila s nástupem syna Karla I. Filipem II., během jeho vlády započal politický, hospodářský a především kulturní úpadek Katalánska, který měl trvat další dvě století (Domínguez, 2014: 38–39). Ke zhoršení situace ještě dopomohl rozmach pirátství u východního pobřeží a banditismus v Aragonii a Katalánsku. Situace v Katalánsku se vyhroutil s nástupem Filipa IV. na trůn. Problémem byla centralistická vláda, kterou Habsburkové nastolili, čímž Katalánci ztráceli svá práva. Dalším faktorem, který vedl k povstání, bylo neustálé zvyšování daní a tlak ze strany Španělské koruny, aby se Katalánsko vyšší mírou zapojilo do zahraniční politiky. Hlavní příčinou, která vedla k nepokojům, byla válka v sousedním Roussillonu, která zemi ještě více vyčerpávala. Tyto problémy vedly až k povstání tzv. segadores⁸ (Bartoš, 1998: 77). Nepokoje dospěly k válce proti

---

⁸ Segadores nebo-li ženci (sekáči), jsou osoby, jejichž profesí je sekání polí (Bartoš, 1998: 77).

centrální španělské vládě, přičemž Katalánci byli podpořeni francouzskými vojsky, s jejichž podporou vyhlásili nezávislou republiku pod vládou francouzského krále Ludvíka XIII. jako hraběte barcelonského. Katalánsko se po dobu téměř dvaceti let stalo bojištěm mezi Španělskem a Francií a během války za nezávislost velmi trpělo. Vše mělo být ukončeno roku 1659 uzavřením Pyrenejské smlouvy, podle které Katalánsko definitivně ztratilo území Roussillonu a Cerdanye. Tak mezi Španělskem a Francií vznikla hranice tvořená Pyrenejemi (Campistol, 1995: 300–301). V letech 1672 – 73 Francie navrhovala výměnu španělských území v Nizozemí za katalánské kraje získané Pyrenejskou smlouvou. To především z důvodu, že historicky byly tyto kraje vždy součástí Katalánska. Ovšem Španělsko tuto nabídku odmítlo, protože v této době pro něj byly cennější španělské Flandry. Ironií je, že o cenná území v jižním Nizozemí přišli Španělé celkem bez zvážení v roce 1713 podepsáním smlouvy z Utrechtu (Domínguez, 2014: 40).

Válka o španělské dědictví a nástup Bourbonů

Problémy v nástupnictví na španělský trůn nastaly po smrti Karla II., který nezanechal žádného nástupce. Proto se kandidátů na trůn objevilo hned několik. Jedním z nich byl Filip z Anjou, vnuk francouzského krále Ludvíka XIV., druhým byl rakouský kandidát arcivévoda Karel, syn Leopolda I. a třetím kandidátem byl Josef Leopold Bavorský. Poslední zmiňovaný měl být kompromisním řešením ohledně uznání nástupnictví. Tento plán byl však zmařen Josefovou předčasnou smrtí (Polišenský, 1994: 128). Karel II. v závěti jmenoval svým nástupcem Filipa z Anjou, který byl Španělskem přijat pozitivně. Výjimku tvořilo Katalánsko, pro které to znamenalo další centralizaci a ztrátu práv. Toto nástupnictví neuznal habsburský císař Leopold I. společně s Holandskem a Anglií. Ti se obávali narušení rovnováhy v Evropě, pokud by došlo ke spojení Francie a Španělska. Proti Filipovi V. vypuklo v Katalánsku dokonce povstání, ke kterému se připojil i Aragon a Valenci. Válka byla ukončena uzavřením již zmiňované smlouvy

z Utrechtu, kde byla projednávána i otázka Katalánska, která ale zůstala nevyřešena. Barcelona se nechtěla podrobit králi a pokračovala v odporu, ovšem již bez podpory některých částí Katalánska. Nakonec Barceloně nezbylo nic jiného než kapitulovat (Bartoš, 1998: 87).

S nástupem kastilského centralismu byly zrušeny výsady zemí bývalé Koruny aragonské. Ve všech částech Španělska byly zavedeny kastilské zákony a způsob vlády. Byly zrušeny všechny katalánské instituce s výjimkou soukromého práva. Začalo období represí vůči katalánské politice, ekonomice, kultuře i jazyku, které trvalo několik desítek let. Navzdory těmto represím zažívala katalánská ekonomika v 18. století značné oživení, a to i díky demografickému růstu. Další výhodu přinesla Katalánsku vyhláška o volném obchodu z roku 1778, která umožňovala Kataláncům svobodně obchodovat téměř s celou Latinskou Amerikou. K rozvoji průmyslu do jisté míry přispěly inovace v oblasti výroby bavlněného zboží, ve 30. letech se objevuje bavlněný potisk. Tento pokrok byl zaražen francouzskou revolucí a následným konfliktem mezi Španělskem a Francií. Během napoleonských válek stanulo Katalánsko v letech 1808-14 pod přímou vládou Napoleona a bylo rozděleno do departmentů. Vlivem toho došlo v Katalánsku k obrovským ztrátám v oblasti průmyslu, který později nemohl konkurovat vyspělému anglickému textilnímu průmyslu. Po období napoleonských válek byla obnovena absolutistická vláda Ferdinanda VII. Devatenácté století bylo ve Španělsku poznamenáno především konflikty mezi liberály a absolutisty. (Domínguez, 2014: 41–42). Po smrti Ferdinanda VII., který nezanechal mužského potomka, měla nastoupit na trůn jeho dcera Isabela, kterou ovšem jako panovnici odmítl uznat Ferdinandův bratr don Carlos. Tím vstoupilo Španělsko do období vleklých a krutých karlistických válek, které proběhly ve třech vlnách. V těchto konfliktech proti sobě stáli absolutisté, carlistas, na straně dona Carlose a liberálové, cristinos, shluklí okolo Isabely II. Na přelomu 60. a 70. letech 19. století došlo k vojenskému puči, který měl

odstranit dosavadní režim a vládnoucí dynastii. Následně bylo zahájeno hledání nového krále, které bylo neúspěšné, a proto byla v roce 1873 vyhlášena první španělská republika. Republika však neměla dlouhého trvání a o rok později došlo k převratu a navrácení Bourbonské dynastie prostřednictvím Alfonse XII. (Bartoš, 1998: 102–106).

Španělsko ve 20. století

Během 16., 17. a 18. století docházelo k postupnému vytlačování katalánštiny kastilštinou, a to jak v běžné mluvě, tak v literární tvorbě. Hnutí na oživení katalánského jazyka a kultury se vytvářelo v druhé polovině 19. století a snažilo se především o rozšíření katalánštiny do všech oblastí každodenního života. Objevují se i první noviny psané v katalánštině. Na konci 19. století jsou položeny základy politických nacionalistických stran, které jsou konsolidovány v první polovině nadcházejícího století. Významnou nacionalistickou stranou je Katalánská Solidarita s hlavním představitelem Enricem Prat de la Riba, který podporoval vznik Společenství Katalánska. Toto společenství fungovalo v letech 1914-1925 a jeho cílem bylo zlepšení infrastruktury, podpora školství a mimo jiné také vytvoření Institutu katalánských studií. Jeho činnost skončila s nástupem diktatury Prima de Rivery, která znamenala návrat k centralismu. Diktatura ostře potlačovala nacionalistické hnutí a zakázala veřejné používání katalánštiny (Domínguez, 2014: 43). K dalším opatřením Prima de Rivery patřilo rozpuštění všech politických stran i parlamentu, omezení základních občanských práv a přísná cenzura tisku. Diktatura byla ukončena v roce 1930 a o rok později král Alfons XIII. abdikoval a opustil zemi, čímž byla vyhlášena druhá španělská republika (Bartoš, 1998: 107). V období druhé republiky byl v Katalánsku vytvořen Generalitat jako samostatný orgán, který byl zodpovědný za regulaci vztahů mezi katalánskou vládou a ústřední vládou (Domínguez, 2014: 43).

Vítězství levice ve volbách v roce 1936 vedlo k vojenským povstáním pod vedením Francisca Franca, která vedla až k občanské válce. Tento konflikt rozdělil Španělsko do dvou táborů, ve kterých proti sobě stáli nacionalisté a republikáni. Nacionalisté v čele s Francem byli od počátku války ve výhodě, a to díky podpoře nacistického Německa a Itálie. Válka skončila po dobytí Madridu v březnu 1939 prohrou republikánů. Vítězství Franca a nastolení diktatury znamenalo pro Katalánsko zrušení všech jeho dosavadních institucí, a začátek dalšího období represí vůči Katalánsku, které trvaly až do Francovy smrti v roce 1975. Kromě toho byla řada obyvatel Katalánska, spojovaných s republikány, nucena uprchnout do sousední Francie, kde našli útočiště v uprchlických táborech. Po smrti Franca započalo období přechodu k demokracii. V roce 1979 byl přijat statut Katalánska, který reguloval pravomoci mezi Španělskem a Katalánskem a vytvoření samostatných katalánských institucí. Nejnovější historie Katalánska je poznamenána snahou o stále větší nezávislost na centrální vládě (Domínguez, 2014: 44–46).

2.3 Historie katalánského expanzivního obchodu

Ještě na začátku 12. století nebylo příliš slyšet o katalánském námořním obchodu. Během zmiňovaného století začalo Katalánské hrabství navazovat bližší vztahy kupříkladu s Pisánci, se kterými se barcelonský hrabě Raimund Berengar III. spojil při tažení proti Baleárám. Pisáncům byla ze strany Katalánců zaručena bezpečnost obchodu, ochrana i při ztroskotání a osvobození od obchodních poplatků na celém jejich území. Nástupce Raimunda Berengara Alfonso II. se naopak spojil s Janovany, čímž si znepřátelil Pisánce. Ti nebyli přijímáni v žádném přístavu mezi Tortosou a Nice, a jen Katalánsko je využívalo pro občasnou přepravu poutníků. Důvodem pro navázání vztahů mezi Janovem a Barcelonským hrabstvím byla dlouhá válka proti Pise kvůli Korsice. Další oblastí, se kterou navázalo Katalánsko úzké vztahy, byla jižní Francie. (Zimák, 2008a: 225). Ve druhé polovině 12. století byla uzavírána řada smluv, které se

týkaly pěstování vinné révy. Réva se zde pěstovala a vyvážela až do 13. století a oblasti vinic se táhly od navarrské hranice až do Katalánska. V této době bylo Aragonské království jedním z center vývozu kuchyňské soli. Můžeme se domnívat, že to hrálo důležitou roli v politice vůči Provance, kde se jednalo o kontrolu solných ložisek jižní Francie. Barcelonská hrabata tedy často prováděla expanzi do oblasti Okcitanie, která vyvrcholila za Ramóna Berenguera IV. (Artera, 1995: 126).

Také katalánské loďstvo, a s tím spojený námořní obchod, se velmi rychle rozvíjelo za vlády Jakuba I., který všestranně podporoval národní námořní obchod. Jakubovi se podařilo sjednotit vzrůstající sílu svého národa na dobývání sousedních saracénských území na Pyrenejském poloostrově, jako byla Valencie, ale i Baleáry. Přes časté boje Katalánci s okolními královstvími velmi aktivně obchodovali. Existovalo zde i nebezpečí pro námořní obchod, které představovali mallorští piráti. Ti často přepadávali bohatě naložené katalánské lodě. I přes to můžeme říci, že se toto období stalo začátkem velké prosperity Barcelony, kterou obklopovaly přátelské země, a tudíž jí nehrozilo žádné velké nebezpečí (Zimák, 2008b: 69).

Katalánský obchod měl od konce 13. století mimořádné výsady ve velké části středomořských přístavů, které se nevztahovaly jen na Barcelonu nebo celé Katalánsko, ale i na Baleárské ostrovy a na území jižní Francie, která patřila Aragonskému království, tedy hrabství Roussillon s Perpignanem⁹ a Cerdagne (Zimák, 2008b: 69).

Obchod ve Středomoří

Baleáry byly díky své poloze velmi aktivní v obchodu nejen s Aragonií, ale i s Valencíí, Kastilií, Granadou, Sicílií, Neapolským královstvím a Provance. Na

---

⁹ Perpignan byl v letech 1276-1344 hlavním kontinentálním městem království Mallorky, které zahrnovalo Baleárské ostrovy, Roussillon, Cerdanya a Montpellier (Les Pyrénées Catalanes 2016).

Baleáry se dovážely především korály, víno, solené ryby, konopí, mandle, dále také orientální zboží, plátna a bavlněné látky a železné výrobky. Naopak z Baleár se vyváželo zboží jako kůže, vosk, smola, rýže, datle, kmín a anýz (Zimák, 2008b: 130). Obsazení Sicílie bylo pro Katalánsko důležité, protože se odtud dováželo obilí, v jehož produkci si nebylo Katalánsko soběstačné. Dalším důvodem byl obchod s luxusním zbožím a kořením, který zde probíhal a ze kterého proudily Kataláncům velké zisky (Polišenský, 1994: 69).

Sardinii ovládlo Aragonské království v letech 1324 – 26, poté, co začal obchod na ostrově upadat. Námořní obchod se opět začal lépe rozvíjet koncem 14. století, a to především na západním pobřeží ve městech Alghero a Oristano. Sardinie vyvážela korály, obilí, a v neposlední řadě také kůže, poněvadž byla zemí chovatelů dobytka a koz. A i když sardinské kůže měly podřadnější kvalitu než řecké a severoafrické, tak zdejší sýry byly prvotřídní a proslulé (Zimák, 2008b: 131).

K hospodářské krizi došlo v důsledku moru v polovině 14. století. V té době docházelo k velkému pohybu obyvatel, přičemž došlo k vylidnění venkova. Pro obchodní centra to mělo za následek snížení hospodářského a lidského potenciálu, což vedlo k prudkému zdražení ve velmi krátkém čase (Artera, 1995: 175).

2.4 Šíření katalánského jazyka a kultury v historii

Název Katalánska se poprvé objevil někdy na přelomu 13. a 14. století, ale nemá prakticky žádný reálný základ. Ohledně vzniku názvu existuje mnoho teorií, některé říkají, že Katalánsko bylo zemí hradů a zámků, tedy castlá nebo castlan. Další možností je, že je oblast pojmenována podle iberských kmenů, známých jako Lacetani, z toho později Cataláni. Katalánština pochází z vulgární latiny, kterou do oblasti Empúries přivezli Římané okolo roku 200 p. n. l. Později docházelo během 9. století k vývoji katalánštiny na obou stranách Pyrenejí. V té

době se v katalánštině začala objevovat řada řeckých slov, která se rozšířila náboženstvím a kolonizátory. Na vývoj katalánštiny měly vliv jazyky kmenů, národů, které se během staletí střídaly ve vlivu nad Katalánskem. V katalánštině můžeme pozorovat vliv němčiny, arabštiny, okcitánštiny, francouzštiny a samozřejmě španělštiny. (Domínguez, 2014: 50–53).

Šíření katalánského jazyka je úzce spojeno s procesem expanze, ke které docházelo někdy od 10. století. Během 12. století Staré Katalánsko¹⁰ ovládlo a připojilo Nové Katalánsko¹¹. K úspěšnému rozšíření politické, ekonomické a kulturní katalánštiny v oblasti Středozemního moře, do jisté míry přispěla administrativní instituce Chancery. Ta byla vytvořená Korunou aragonskou ve 13. století a zodpovídala za to, že všechny typy veřejných listin budou psány v katalánštině a latině. Zlatý věk katalánštiny můžeme sledovat v 15. století, kdy katalánština dosáhla vysoké úrovně vyspělosti a kulturní plnosti, což už později nebylo opakováno. Území získána během expanze Katalánci, respektive Korunou aragonskou, spojovalo několik prvků. Tato území byla jakousi konfederací s vlastními institucemi sjednocena pod vládou jednoho panovníka. Dalším společným rysem byl jazyk, který přetrval do současnosti. Během této doby byl Katalánci vytvořen Consolats, který představoval seskupení obchodníků v jiných městech, kde obchodovali. Tím budovali své obchodní vztahy a přispívali k rozšiřování katalánštiny (Domínguez, 2012: 35). Poté, co bylo Katalánsko odříznuto od možného dobývání Ameriky, se vlády na iberském poloostrově ujala kastilská dynastie Trastámara, a kastilština začala stále více nahrazovat katalánštinu v úředních i literárních dokumentech. Tak začalo pomalu docházet k úpadku katalánského jazyka. Vyhláška vydaná Filipem V. zabránila katalánštině

---

¹⁰ Staré Katalánsko obsahovalo území Girona, centrálního Katalánsko, Pyreneje a Barcelona (Domínguez, 2014: 54).

¹¹ Nové Katalánsko obsahovalo území Tarragony, Tortosy a Lleidy. V této části byla arabská přítomnost trvalejší, proto zde pronikla rozsáhlejší arabská slovní zásoba do katalánštiny (Domínguez, 2014: 54).

v jejím dalším přirozeném vývoji, jako tomu bylo u jiných jazyků. Následkem vyhlášky docházelo k utlačování katalánských univerzit a kulturních uměleckých vystoupení s cílem zcela vyhladit katalánský jazyk. V témže století katalánština prakticky zanikla v hrabstvích na sever od Pyrenejí. K novému oživení jazyka, literatury a kultury začalo docházet až ve druhé polovině 19. století. Objevily se snahy o obnovení pocitu jednoty na územích, kde se v minulosti mluvilo katalánsky. (Domínguez, 2014: 54–56).

3. Současná podoba katalánského transhraničního regionu

Současné Katalánsko budu situovat do období po roce 1975, které je označované jako přechod k demokracii. V dnešním světě je Katalánsko vnímáno jako španělský region s výraznými separatistickými tendencemi. My se v této kapitole budeme zabývat zcela jinou problematikou. Primárně budeme hledat prvky, spojující oblast dnešního Katalánska s jeho historickými částmi. Cílem našeho zkoumání budou různé kulturní či jiné projekty, které zde existují, a tak určitým způsobem sjednocují celou oblast.

3.1 Katalánština

Katalánštinou se v současné době mluví na území čtyř států, a to Španělska, Francie, Itálie a Andorry. Ve Španělsku se katalánsky mluví nejen v katalánském regionu v provinciích Barcelona, Girona, Tarragona, Lleida, ale také na západě katalánských hranic v regionu Aragon, v regionu Valencie v provinciích Castellón, Valencie a Alicante, v regionu Murcie v provinci Carxe a na Baleárských ostrovech, na ostrovech Mallorca, Menorca, Ibiza a Formentera. Mimo španělské území se katalánština používá v jižní Francii v krajích Roussillon, Vallespir, Conflent a Alta Cerdanya, tato oblast se často označuje jako Severní Katalánsko. Dále katalánštinu nalezneme v Itálii, konkrétně na západním pobřeží Sardinie v oblasti města Alghero, a v Andoře, kde je jediným oficiálním jazykem. (Domínguez, 2014: 47). V této souvislosti je často užíván termín Països Catalanas

(Katalánské země). Països Catalans nám vymezuje prostor, kde je využíván katalánský jazyk a současně je kladen důraz na sdílení kulturní historie Katalánska. Tak se někteří Katalánci snaží poukázat na jednotu celé historické oblasti Katalánska a na umělost hranic mezi Španělskem a Francií (Häkli, 2001: 114). Katalánština patří mezi románské jazyky. Má společné rysy s portugalštinou, italštinou, francouzštinou a španělštinou. Katalánština obsahuje mnoho dialektů, které vycházejí ze dvou hlavních skupin, z východních a západních dialektů. Východní dialekt je typický pro Baleárské ostrovy, Jižní Francii a město Alghero. Naopak západní dialekt je charakteristický pro západní a jihozápadní Katalánsko a pro Valencii (Domínguez, 2014: 51).

3.1.1 Současná podpora katalánského jazyka a kultury

Španělská ústava, obnovující parlamentní demokracii v roce 1978, obecně klade důraz na kulturní záležitosti. Směřuje k zajištění přístupu ke kultuře a uznává jazykovou a kulturní pluralitu. Dále ústava představila tři úrovně státní správy. Patří sem ústřední vláda, autonomní společenství a regiony s místní radou, s vysokým stupněm autonomie. Každá ze složek je zodpovědná za již zmiňované kulturní záležitosti. Zapojení regionálních vlád do otázek kultury je typické pro historické národnosti s vlastním jazykem a kulturou, jako jsou právě Katalánci nebo Baskové (Villarroya, 2012: 34).

Španělská vláda se v roce 2004 zaměřila v oblasti kulturní scény na tři hlavní cíle, a to na uznání kulturní rozmanitosti, na posílení spolupráce a úvahy o kultuře jako o nástroji k ekonomickému rozvoji a na sociální soudružnost. Co se týká rozmanitosti, šlo o potvrzení existence více národností v jednom sjednoceném a nedělitelném španělském národě. Politiky v prvních dvaceti letech demokracie byly zaměřeny na podporu lidových a tradičních kultur, do infrastruktury v kulturní a symbolické oblasti a zřízení veřejně financovaného rozhlasového a televizního vysílání s cílem podporovat jazyk a kulturní identitu. Hlavním pilířem

katalánské identity je katalánština, proto je zde kladen velký důraz na jazykovou politiku. V 80. letech byl schválen zákon o používání jazyků a spuštěna velmi energická kampaň s cílem, aby se katalánština stala hlavním nástrojem komunikace. Zákon byl zaměřen na oblast vzdělání a veřejné správy, což mělo zajistit přenos a přežití jazyka. Měl být zřízen takový vzdělávací model, který by neoddelil katalánské žáky od mateřského jazyka. Jazyková politika posiluje národní identitu, a tak napomáhá procesu budování státu. Katalánská vláda je podle zákona zodpovědná za ochranu, šíření, používání a znalost ve všech oblastech a odvětvích (Villarroya, 2012: 37–38).

Kromě kurzů a kampaní, které mají podpořit používání katalánštiny mezi mladými lidmi, zde platí i jiná opatření pro šíření jazyka. Jsou to jazykové kvóty, které jsou zaměřeny na televizní a rozhlasové vysílání s tím, že 50% vysílacího času musí být v katalánštině a 25% písní v rozhlasových pořadech taktéž. Jako další mediální nástroj jsou tu písemná periodika, ve kterých se katalánština objevuje zcela běžně (Villarroya, 2012: 35, 39).

Z hlediska nacionalismu zahrnuje jazyková politika dva rozměry katalánské identity. A to etnický rozměr, kdy je Katalánsko historická obec s vlastním jazykem a tradicemi, a občanský rozměr, který se týká integrace přistěhovalců a jejich asimilace do katalánské identity. Katalánsko má dlouhou tradici, co se týká kontaktu se zahraničím. Katalánská vláda dokonce vyvíjí svou vlastní zahraniční politiku. V roce 1992 bylo vytvořeno Katalánské Consortium pro podporu kultury v zahraničí (COPEC). V současné době práci tohoto konsorcia převzal katalánský Institut kulturního průmyslu (ICIC). Ten podporuje vývoz katalánských kulturních produktů do zahraničí, poskytuje informace, poradenství a kontakty pro katalánské a zahraniční firmy, koordinuje přítomnost katalánských firem na mezinárodních veletrzích. Celkově se ICIC snaží o mezinárodní zviditelnění katalánských kulturních odvětví. Tento institut se opírá o síť zahraničních kanceláří, které zprostředkovávají vztahy mezi katalánskými

společnostmi a jejich cílovými trhy. Další organizací, podporující tuto problematiku, je Ramon Llull¹² Institut vytvořený v roce 2012. Ten podporuje výuku katalánského jazyka, literatury a kultury na vysokých školách a dalších centrech vyššího vzdělávání mimo katalánskou oblast (Villarroya, 2012: 40– 41).

V říjnu 2009 zahájila Asociace Castells¹³ projekt s názvem Společně vytvoříme tým. Tento projekt má za cíl integrovat přistěhovalce přes tradiční kulturní akce, které probíhají v Katalánsku. (Villarroya, 2012: 42). V roce 2012 ukázal průzkum sítě CRUSCAT, že katalánsky mluví více než 10 miliónů lidí. Tedy, že 72,5% lidí žijících v katalánské oblasti mluví katalánsky, 91,7% jí rozumí a 52,6 jí umí psát (Domínguez, 2014: 60).

3.2 Katalánsko a transhraniční spolupráce

Především díky historickému vývoji, který v oblasti Katalánska proběhl, dnes Katalánci hojně spolupracují s jižní Francií, a to s regiony, které bývají Katalánci nazývány Severní Katalánsko. O blízkosti obou území nás mohou přesvědčit národní symboly v horských údolích Cerdany v podobě sloganů jako je například „Ani Francie ani Španělsko“ nebo „Svobodné Katalánsko“. Dalším příkladem mohou být dopravní ukazatelé s francouzskými nebo španělskými názvy, které bývají často přepsány katalánsky především v hraničních oblastech (Häkli, 2011: 112–115).

Jedním z prvních příkladů transhraniční spolupráce na Pyrenejském poloostrově bylo založení Pracovního společenství Pyrenejí v roce 1983. Členy tohoto společenství se stalo Katalánsko, Aragon, Navarra a Baskicko, francouzské

---

¹²Ramon Llull je jedním z nejslavnějších katalánských spisovatelů. Je prvním evropským spisovatelem, který používal katalánštinu, a psal o tématech, jako byla filozofie, teologie, astronomie a o dalších vědách, které byly do té doby dostupné jen v latině. Přispěl také ke kondifikaci jazyka a vytvoření pravopisu a gramatiky, jenž byly používány ještě dlouho poté (Domínguez, 2014: 54).

¹³ Castells, v překladu hrad nebo zámek, je vysoká konstrukce tvořená lidmi v několika patrech. Jedná se o katalánskou tradičně sportovní atrakci při lidových slavnostech (Domínguez, 2014: 117).

regiony Aquitaine, Languedoc Roussillon - Midi-Pyrénées a knížectví Andorra. Tato dohoda byla jediná před zahájením společenství INTERREG, které bylo spouštěčem pro různé typy spolupráce. V současné době se všechny ACS účastní nějakého institucionálního rámce společně s francouzskými a portugalskými regiony. Tyto orgány spolupráce jsou právně zakotveny ve smlouvě mezi španělskou vládou a Francií ve smlouvě z Bayonne z roku 1995. Tato smlouva upravuje podmínky o přeshraniční spolupráci mezi územními společenstvími. Význam přeshraniční spolupráce začíná sílit od 90. let 20. století. Pro tuto oblast bylo velmi významných posledních deset let, kdy došlo ke schválení reforem v zákonech o autonomii několika ACS. Zákony o autonomii dnes zahrnují právo regionálních vlád provádět politiku přeshraniční spolupráce (García-Álvarez – Trillo-Santamaría, 2013: 108).

3.2.1 Pracovní společenství Pyrenejí (CTP)

Pracovní společenství Pyrenejí vzniklo v dubnu roku 1983 pod vedením Rady Evropy a mělo v Pyrenejích vytvořit strukturu hraniční spolupráce podobné té, která již v Evropě existovala. Členy společenství jsou dva francouzské regiony – Aquitaine-Limousine-Poitou-Charentes a Languedoc-Roussillon - Midi-Pyrénées, čtyři autonomní oblasti Španělska – Katalánsko, Aragon, Navarre, Baskicko a posledním členem je Andorra. Hlavním cílem CTP je přispět k rozvoji Pyrenejského masivu a zachovat jeho bohatství, k čemuž má dopomoci nadnárodní spolupráce. V rámci společenství je vidět silná geografická a politická specifičnost. Z administrativního hlediska obsahuje CTP různé právní předpisy a pracuje s velkým počtem subjektů, jako jsou státy, francouzské místní orgány a španělské autonomní komunity. Tato specifičnost způsobuje problémy v rámci plánování rozvoje venkova, dopravy nebo ochrany životního prostředí. Jedním z cílů CTP je stát se jakýmsi fórem pro výměnu nápadů a také generování návrhů. Nalezneme zde tematické výbory, které mezi sebou vzájemně porovnávají své zkušenosti a snaží se přijít s inovativními řešeními. Snaží se

nacházet řešení společných problémů v oblastech dopravy, vzdělávání, výzkumu nebo třeba udržitelného rozvoje. Generování společných návrhů se týká posílení přeshraniční integrace, podpory výzkumu a spolupráce mezi vysokými školami, podpory cestovního ruchu a rozvoje kultury. Novým impulsem pro CTP mělo být podepsání mimohraniční dohody o spolupráci v roce 2005, která umožnila vznik Konsorcia CTP. Konsorcium může vzhledem ke své právní subjektivitě řídit financování evropských programů a realizovat společné projekty (CTP 2016a).

Institucionální struktura CTP

Institucionální struktura společenství není nijak specifická. Je zde funkce předsednictví, kterou vykonává vždy jeden ze členů prostřednictvím svého předsedy po dobu dvou let. Jeho úkolem je reprezentace CTP a definování politik, kterými se společenství řídí. Dále zde existuje generální sekretariát v čele s generálním tajemníkem. Mezi jeho funkce patří příprava jednání koordinačního výboru a generální rady a sleduje práci jednotlivých výborů a finanční situaci CTP. V současné době je generálním tajemníkem Mathieu Bergé a předsedou CTP je Alain Rousset, zastupující francouzský region Aquitaine-Limousine-Poitou-Charentes. Dalším orgánem je Valná hromada, která je složena ze zástupců z každého členského regionu a schází se jednou ročně. Slouží jako konzultační těleso a přijímá politiky, které jsou navrhované předsednictvím. Nalezneme zde výkonný výbor, který je zodpovědný za realizaci akčního programu, a čtyři tematické komise z oblasti infrastruktury a komunikace, vzdělání a rozvoje technologií, kultury, a udržitelného rozvoje (CTP 2016b). Komise zabývající se infrastrukturou a komunikací řeší především problém týkající se špatné propustnosti Pyrenejí, která stěžuje problémy v přepravě zboží i osob. Proto bylo zřízeno fórum pro projednávání a následné přijímání společných přístupů a řešení, vztahujících se k infrastruktuře, dopravním službám a telekomunikacím. Další je komise pro vzdělání a rozvoj technologií, která se snaží podporovat odborné vzdělávání a přeshraniční

mobilitu studentů a vědců tím, že jim nabízí nové projekty ve společných oblastech díky finančním prostředkům z Evropského fondu. Velmi úspěšné jsou vzdělávací programy pro mládež, které se snaží rozvíjet právě mobilitu u mladých lidí. Komise pro kulturu, mládež a tělovýchovu má za cíl rozvíjet pyrenejskou kulturní identitu a zároveň podporovat solidaritu a rovnost mezi mladými lidmi. Mezi aktivity komise patří pořádání letních táborů pro mládež, příprava lidových festivalů, setkávání spisovatelů a mnohé další. Poslední je komise pro udržitelný vývoj, jejímž úkolem je sdílení myšlenek a postupů, výměna zkušeností a vytváření projektů v oblasti životního prostředí, územního plánování a cestovního ruchu (CTP 2016c).

V říjnu 2015 byly na 33. setkání rady CTP aragonským předsedou vlády zdůrazněny tři důležité body, ve kterých CTP spolupracuje. Jednalo se o téma boje proti změně klimatu, o spolupráci mezi univerzitami z různých regionů a o znovuotevření železniční trati Canfranc mezi Aragonem a Aquitaine. Představitelé regionu Languedoc-Roussillon uvedli, že CTP bude vždy hrát klíčovou roli při vytváření a řízení transhraničních projektů. Velmi pozitivně chápe Pracovní společenství Pyrenejí i Roger Albinynana Saigi, předseda baskické vlády. Ten řekl, že CTP je ukázkou funkční přeshraniční spolupráce a povšimnout si toho lze na výsledcích projektů, vznikajících v oblasti. CTP se transhraniční formou spolupráce zabývá již 33 let, a to na osmi územích tří států (20 minutos 2015).

3.2.2 Pyrenejsko-středomořský euroregion (EPM)

Bývalý prezident katalánské vlády Pasqual Maragall přišel s myšlenkou vytvoření Pyrenejsko-středomořského euroregionu (EPM). Projekt byl představen v létě roku 2003 a měl zahrnovat autonomní společenství Aragon, Katalánsko, Baleáry a Valencii, a dále také francouzský region Languedoc-Roussillon - Midi-Pyrénées. Maragall zde poukazoval na historii oblasti, na koncept Koruny aragonské, a

také na to, že všechny katalánské země dodnes spojuje jazyk, který se zde používá. Proti vytvoření euroregionu se postavila Valencie, v jejímž čele byla v té době Lidová strana s prezidentem Franciscem Campsem. Ti vnímali vytvoření euroregionu jako hrozbu institucionální a územní stability, a jako něco, co bude odnášet vlastní autonomii společenství. Tento projekt přeshraniční spolupráce vyvolal silné reakce, které byly ještě zintenzivněny smícháním s nacionalistickými projekty. Do pyrenejsko-středomořského euroregionu tedy v roce 2004 odmítla vstoupit Valencie, a o dva roky později, v roce 2006, se euroregion rozhodla opustit vláda Aragonu, z důvodu konfliktu s katalánskou vládou ohledně vlastnictví určité části sakrálního umění (García-Álvarez – Trillo-Santamaría, 2013: 110).

Institucionální struktura EPM je tvořena subjektem rotujícího předsednictví, valným shromážděním, generálním tajemníkem a technickým týmem. Role rotujícího předsednictví zajišťuje vnější vystupování a jednání euroregionu na institucionální úrovni, které je tvořeno společně definovanými směrnicemi a orientací. Valné shromáždění stanovuje politické strategie EPM. Jeho úkolem je koordinace a komunikace s partnerskými regiony o konkrétních projektech a následné poskytnutí prostředků pro jejich realizaci. Valné shromáždění se skládá z prezidentů z každého členského regionu, kdy každý prezident jmenuje svého viceprezidenta. Generální tajemník je jmenován prezidentem na doporučení shromáždění. Ve své funkci připravuje setkání prezidentů, obstarává komunikační lobby, zaměřené na regionální, národní a komunitární instituce. V současné době je generální tajemnicí Mireia Canals. Další funkcí je post ředitele, který je také jmenován prezidentem na návrh valného shromáždění. Ředitel dohlíží na činnost GECT (ESÚS) a sestavuje rozpočet (Euroregion Pyrénées-Méditerranée 2016a).

Cíle a projekty

Tento euroregion je se 14-ti miliony obyvatel jedním z nejlidnatějších a představuje 13,2% celkové populace Španělska a Francie. Je tedy i jedním z největších euroregionů v Evropě. Ambicí tohoto uskupení je dosáhnout větší ekonomické a sociální integrace (Euroregion Pyrénées-Méditerranée 2016b). Euroregion sleduje několik cílů. Jeho snahy se týkají inovací a udržitelného rozvoje v jihozápadní Evropě, dále usnadňuje výměnu informací, týkajících se meziregionální spolupráce, a snaží se přitáhnout investory. Regiony se snaží o tvorbu a realizaci nových strategických infrastruktur, čímž chtějí dosáhnout vytvoření sítě prvotřídních logistických služeb a platforem, a zároveň podporovat rovnováhu přepravy v oblasti zboží i osob. Dále dochází k podpoře hospodářských odvětví, která dosahují vysoké míry inovace, jako jsou nano-technologie a obnovitelné zdroje energie, ale i tradiční odvětví, jako je cestovní ruch a potravinářství, na které jsou kladeny stále vyšší požadavky z hlediska kvality. V rámci euroregionu je kladen důraz na posílení a další rozvoj vysokých škol a vědeckých organizací, což by mělo prezentovat oblast jako euroregion založený na znalostech a vědomostech. Je zde také snaha o zapojení samotných občanů v Euroregionu, a to prostřednictvím postupného vytváření sdíleného sociálně kulturního a komunikačního prostoru. Jedním z cílů Pyrenejsko-středomořského euroregionu je také to, stát se klíčovým aktérem v středomořském partnerství, prostřednictvím společných akcí zaměřených na jižní Středomoří, tedy země severní Afriky (Euroregion Pyrénées-Méditerranée 2016c).

Rozvoj regionu, nebo v tomto případě společenství regionů, je svým způsobem závislý na kvantitativních i kvalitativních ekonomických činnostech. Důležitá je existence trhů, jejich obsazení a další faktory povzbuzující jejich činnost. Další rozvoj závisí také na síle a počtu vazeb mezi jednotlivými činnostmi na celém území EPM. Euroregion investuje do projektů v různých oblastech jako je

kultura, vzdělání, hospodářský rozvoj a udržitelný rozvoj (Euroregion Pyrénées-Méditerranée 2016d).

Jedním z projektů EPM v oblasti sociálního rozvoje je Égalité Femmes Hommes. Tento projekt se rozhodl sbírat data a provádět studie o rovnosti a počtu pracujících žen v různých odvětvích v rámci euroregionu. Cílem projektu bylo vytvořit kooperativní euroregionální iniciativu v této otázce. Kromě toho IRASS (Institut de Recherche Action en Sociologie Sémiotique et Communication) vytvořil online průvodce profesní rovností. Tato stránka obsahuje informace o opatřeních, která jsou v této oblasti přijímána, zároveň mají bojovat proti sexistickým reprezentacím určitých pracovních pozic, pomáhají ženám proniknout do tradičně mužských oborů, také podporují rovnost na pracovištích a pomáhají ženám v podnikání (Euroregion Pyrénées-Méditerranée 2016e). Projektem rozvíjejícím ekonomickou spolupráci v euroregionu je Creamed projekt. Jeho cílem je vytvořit podnikatelskou síť firem všech čtyř regionů, kde bude docházet ke stimulaci inovací a výměně mezi malými a středními podniky (Euroregion Pyrénées-Méditerranée 2016f).

V oblasti vzdělávání byly uvedeny dva projekty Erasmus para Jóvenes Emprendedores a Eurocampus y enseñanza superior. Erasmus pro mladé podnikatele hledá mladé podnikatele, kteří chtějí strávit určitý čas (1-5 měsíců) na území euroregionu nebo i mimo něj. Tento program nabízí mladým lidem možnost seznámit se a učit se od zkušených podnikatelů z jiných regionů či zemí EU. Jeho cílem je podporovat mobilitu mladých podnikatelů a poskytnout jim dovednosti a zkušenosti potřebné pro úspěšné podnikání (Euroregion Pyrénées-Méditerranée 2016g). Odlišně funguje Eurocampus, který se týká spolupráce v oblasti vysokoškolského vzdělávání, výzkumu a inovací. Cílem je dát dohromady všechny aktéry v oblasti vysokoškolského vzdělávání a výzkumu v rámci EPM a zvýšit atraktivitu tohoto území (Euroregion Pyrénées-Méditerranée 2016h). Tento projekt měl usnadnit výuku různých jazyků

v euroregionu, což mělo posloužit jako nástroj pro mobilitu a budoucí plánování. Jednalo se o výuku katalánštiny, francouzštiny, kastilštiny a okcitánštiny, která měla probíhat v Barceloně, Palmě, Toulouse a Perpignanu (La Vangurdia 2011). Díky projektu Eurocampus se za poslední tři roky zvýšila přítomnost zahraničních studentů na katalánských univerzitách o 13,44%. Tento vývoj počtu zahraničních studentů přiřadil Katalánsko z hlediska internacionalizace na úroveň zemí jako je Dánsko nebo Nizozemsko. Tento zvýšený zájem o katalánské univerzity je podle Arcadi Navarro, tajemníka vysokých škol a výzkumu, výsledkem společných akcí v oblasti internacionalizace podporovaných vládou ve spolupráci s katalánskými univerzitami (Eurocampus 2016). Za úspěch v této oblasti můžeme také považovat umístění Barcelonské univerzity mezi 50-ti nejlepšími univerzitami světa ve vědecké produktivitě. V této oblasti URAP (University Ranking by Academic Performance) hodnotí 2000 škol z celého světa podle vědecké produktivity, dopadu výzkumu a mezinárodní spolupráce, a následně sestavuje žebříček těch nejúspěšnějších univerzit, ve kterém se Barcelonská univerzita umístila na 49. místě (Universitat de Barcelona 2016).

V kulturní oblasti chtějí jednotlivé regiony v rámci EPM především podporovat kulturní rozmanitost svého území a občanů. Snaží se o rozvoj umělecké tvorby a zachování přírodního, historického a kulturního dědictví euroregionu. Jako jednu z kulturních aktivit si můžeme uvést webovou stránku Cultural Space, která pořádá online kulturní veletrhy, na nichž představuje kulturní akce a kulturní turistiku ve všech čtyřech členských regionech. Stránka obsahuje seznam kulturního dědictví euroregionu, různé svátky, kulturní události, festivaly, a to vše je zahrnuto v interaktivním kalendáři. Dále jsou zde představeni umělci, umělecká centra, pořadatelé kulturních akcí, výstav, a je možné zde nalézt informace o veřejných i soukromých dotacích, stejně jako evropských grantech (Euroregion Pyrénées-Méditerranée 2016i). V Pyrenejsko-středomořském euroregionu bychom našli vysoký počet různých projektů, které

se snaží podporovat kulturní rozmanitost oblastí. V prvních letech fungování EPM byly návrhy projektů předkládány samostatně v jednotlivých regionech. Tento způsob se ukázal jako nevyhovující, objevily se organizační problémy a neschopnost jednotlivých regionů vzájemně spolupracovat. Proto euroregion vytvořil společné předkládání projektů, na které dohlíží GECT (Euroregion Pyrénées-Méditerranée 2016j). V každém roce je vybráno a podporováno několik projektů z oblasti kultury. Projekty bývají velice různorodé z časového hlediska i z hlediska finanční podpory euroregionu. V roce 2012 byl euroregionem podporován projekt *Visites littéraires*, který se zaměřuje na prezentaci literárních děl katalánských autorů prostřednictvím chytrých telefonů a tabletových aplikací. Trval osmnáct měsíců a obdržel podporu euroregionu 10 tisíc eur. Další iniciativou byl projekt AA++, jehož cílem byla podpora hudebních umělců a začínajících skupin. Nutno říci, že navazoval na projekt vytvořený již v roce 2010, trval 24 měsíců a obdržel dotaci 30 tisíc euro (Euroregion Pyrénées-Méditerranée 2016k). V loňském roce oslavil Pyrenejsko-středomořský euroregion, sdružující oblast Katalánska, Baleárských ostrovů, Midi-Pyrénées a Languedoc-Roussillon, deset let společné spolupráce. Těmto čtyřem regionům se, jako právnímu subjektu v rámci Evropské unie během dekády, podařilo vybudovat společnou politickou vůli, a to i navzdory rozdílům mezi jednotlivými regionálními vládami. Současná generální tajemnice Canallis uvedla, že se zde objevily obtíže v kombinování zájmů čtyř oblastí, ale vlády se zaměřily na ty aspekty, které oblasti spojují, a tak je mohou dovést ke společné pozitivní spolupráci. Generální ředitel zahraničních věcí Katalánska Iban Rabassa řekl, že spolupráce a dialog v euroregionu je velmi úspěšná, chvályhodná, a to i navzdory různým pohledům a zájmům (La Vanguardia 2015).

Závěr

Během výzkumu jsem se zabývala problematikou transhraničních regionů, které nalezneme všude ve světě, tedy i v Evropě. V mé práci jsem se zaměřila na Katalánsko, které bývá jako transhraniční region často opomíjené a tradičně bývá za příklad transhraničního regionu zasahujícího na španělské území uváděno Baskicko. Cílem mého výzkumu bylo ověřit, zda se skutečně jedná o transhraniční region v takové podobě, v jaké je definován v první kapitole mé bakalářské práce. Přeshraniční region je prostor, který obsahuje společné ekonomické, kulturní a historické prvky. Proto bylo důležité prověřit vztahy, které v oblasti Katalánska panují, a také jak vznikaly a jak se formovaly.

V oblasti kulturních prvků, které sjednocují Katalánsko a jeho historické části jsem analyzovala katalánský jazyk, který obsahuje prvky španělštiny, italštiny, francouzštiny a okcitanštiny, a najdeme ho ve španělských regionech, jako je Katalánsko, Aragón, Baleárské ostrovy a Murcia, dále v Andoře, na Sardinii a ve francouzských krajích Roussillon, Vallespir, Conflent a Alta Cerdanya. Katalánština se do těchto oblastí nejen rozšířila, ale dokázala se zde udržet do současnosti. Na rozšíření jazyka měla v období vrcholného středověku vliv především expanzivní politika, kterou Katalánci aktivně uplatňovali. Velmi výhodnými sňatky dokázali během 12. století sjednotit území Katalánska v dnešních hranicích. Můžeme říci, že nejintenzivnější vztahy udržovalo a udržuje dodnes Katalánsko s jižní Francií. Severní Katalánsko, jak jsou někdy kraje v jižní Francii nazývány, tvořilo jeden celek s Katalánskem prakticky od 12. století. Změna nastala po třicetileté válce, po jejímž konci byla podepsána Pyrenejská smlouva. Na jejím základě Katalánsko definitivně přišlo o území Roussillonu a Cerdanye. Pro mou práci však bylo důležité, že odtržení Severního Katalánska nezabránilo tomu, aby odsud vymizela katalánská identita, jazyk či kultura. Naopak v hraničních oblastech jsou vidět snahy o zrušení hranic a

vytvoření svobodného Katalánska. Najdeme zde tedy prvky, jako společnou historii a společnou kulturu v podobě jazyka, které Katalánsko sjednocují.

Díky společné historii se zde vybudovaly socioekonomické vazby, které se přenesly do současnosti, a to v různých podobách. Výše a intenzita spolupráce, která byla mířena přes katalánské hranice, byla v minulosti závislá na centrální vládě. Ta bývala často centralistická, což se projevovalo omezováním katalánských pravomocí a útlakem. V současné době najdeme v oblasti Katalánska několik těles, věnujících se přeshraniční spolupráci. Jedním z nich je CPT neboli Pracovní společenství Pyrenejí. To bylo založeno na začátku 80. let s cílem zachovat a dále rozvíjet Pyrenejský masiv. Členy tohoto společenství jsou francouzské regiony, Andorra a španělská autonomní společenství, mimo jiné velmi specifické Katalánsko a Baskicko. Snaží se spolupracovat v různých oblastech, jako je vzdělávání, infrastruktura nebo třeba udržitelný rozvoj. Mimo to zde nalezneme Pyrenejsko-středomořský euroregion, jehož vytvoření poukazovalo na historii Koruny aragonské a na to, že je zde využíván stejný jazyk. Euroregion můžeme chápat jako speciální typ přeshraniční spolupráce v rámci Evropské unie. Evropská politická integrace silně ovlivňuje všechny mezihraniční regiony, které se v Evropě nacházejí. Euroregion, zahrnující země historického Katalánska, je jedním z největších euroregionů v Evropě. Toto uskupení cílí na inovace v oblasti udržitelného rozvoje, na zlepšování logistických služeb a na podporu výzkumu. V rámci euroregionu jsou vytvářeny a podporovány různé projekty z oblasti kultury, vzdělávání nebo třeba hospodářského rozvoje.

Práce a výzkum mi umožnily potvrdit, že se v případě Katalánska skutečně jedná o transhraniční region, který bychom mohli zařadit mezi historické transhraniční regiony. Historický transhraniční region proto, že si historické oblasti i přes změnu území dokázaly uchovat společné historické, jazykové i etnické prvky. V katalánské oblasti jsme našli společnou historii a kulturu, která se vyvíjela

dlouhá staletí, a také uskupení zabývající se socioekonomickou spoluprací. Katalánsko tedy disponuje vlastní regionální identitou, jejíž nejvyšší intenzitu můžeme vidět v hraniční oblasti Pyrenejí, v horských údolích Cerdanye. Dále disponuje společnými socioekonomickými a kulturními znaky, a v podobě CTP a EPM využívá také vlastní autonomní instituce. V rámci Pyrenejsko-středomořského euroregionu dochází k vytváření nových a posilování stávajících spoluprací mezi členskými regiony. I přes některá úskalí se jednotlivým oblastem daří dosahovat kooperace a vytvářet společné územní politiky. Zároveň se EPM snaží spolupracovat v různých oblastech, jako je ekonomika, sport, kultura, cestovní ruch nebo kupříkladu životní prostředí. V případě Pyrenejsko-středomořského euroregionu a Pyrenejského pracovního společenství se nacházíme v oblasti, kde existuje přírodní bariéra v podobě Pyrenejského pohoří. S problémem propustnosti Pyrenejí se potýkalo především CTP vzniklé v první polovině 80. let. Byla tedy zřízena komise, zabývající se infrastrukturou a komunikací, která měla projednávat společné přístupy a následná řešení přepravy osob a zboží. Můžeme tedy říci, že socioekonomická spolupráce v katalánském transhraničním regionu je poměrně úspěšná a dlouhodobá.

Seznam literatury

- Artera, Antonio U. (1995): Středověk. In. Artera, Antonio U., Campistol, Juan R., Serrano, Carlos S., Zamora, José M. V., Dějiny Španělska (Praha: Lidové noviny).
- Bartoš, Lubomír (1998): Dějiny a kultura Španělska (Brno: Masarykova univerzita).
- Bašovský Oliver-Lauko Viliam (1990): Úvod do regionálnej geografie (Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo).
- Cabada, Ladislav a kol. (2009). Evropa regionů (Plzeň: Aleš Čeněk).
- Cihelková, Eva a kol. (2007): Nový regionalismus – teorie a případová studie (Evropská unie); (Praha: C. H. Beck).
- Domínguez, David Utrera (2014): Cultura y civilización catalanas (Brno: Masarykova univerzita).
- Fňukal, Miloš (2013): Politická geografie (Olomouc: Univerzita Palackého).
- Forbelský, Josef (1992): Katalánská otázka. Literární noviny 3 (14), s. 12.
- García-Álvarez, Jacobo – Trillo-Santamaría, Juan-Manuel (2013): Between Regional Spaces and Spaces of Regionalism: Cross-border Region Building in the Spanish 'State of the Autonomies'. Regional Studies 41 (1), s. 104-115.
- Häkli, Jouni (2001): The politics of belonging: Complexities of identity in the Catalan borderlands. Geogr. Ann. 83 B (3), s. 111-119.
- Hnízdo, Bořek (1995): Mezinárodní perspektivy politických regionů (Praha: ISE).
- Hroch, Miroslav ed. (2003): Pohledy na národ a nacionalismus (Praha: Slon).
- Medeiros, Eduardo (2011): (Re)defining the Euroregion Concept. European Planning Studies (19) 1, s. 142-158.

Nedomová A., Kostelecký T. (1996): Národní identita (Praha: Sociologický ústav AV ČR).

Ort, Petr (2004): Úvod do studia politické geografie (Praha: Vysoká škola mezinárodních a veřejných vztahů).

Paasi, Anssi (2002a): Place and region: regional worlds and words. *Progress in Human Geography* (26) 6, s. 802-811.

Paasi, Anssi (2002b): Regional Transformation in the European Context: Notes on Regions, Boundaries and Identity. *Space & Polity* 6 (2), s. 197–201.

Perkmann, Marcus (2003): Cross-border regions in Europe. *European Urban and Regional Studies* 10(2), s. 153–171.

Polišenský, Josef (1994): Úvod do studia dějin a kultury Španělska a Portugalska (do přelomu 19. a 20. století); (Ostrava: REPRONIS).

Romancov, Michael (2007): Politická geografie a geopolitika. In: Cabada, Ladislav, Kubát, Michal a kol., Úvod do studia politické vědy (Plzeň: Aleš Čeněk).

The Balearic Islands in Mediterranean Strategy (1937): *Foreign Affairs* 15 (2), s. 384.

Van Langenhove, Luk (2013): What is a region? Towards a statehood theory of regions. *Contemporary Politics* 19 (4), s. 474-490.

Villaroya, Anna (2012): Cultural policies and national identity in Catalonia. *International Journal of Cultural Policy* 18 (1), s.31-45.

Zimák, Alexandr (2008a): Mezi třemi světadíly I. díl – Obchod a lidé na vlnách Středozevního, Černého a Rudého moře (Praha: Libri).

Zimák, Alexandr (2008b): Mezi třemi světadíly II. díl – Obchod a lidé na vlnách Středozevního, Černého a Rudého moře (Praha: Libri).

Internetové zdroje

20 minutos (2015). Los ocho territorios de la CTP reafirman su compromiso con el desarrollo de la cooperación transfronteriza (<http://www.20minutos.es/noticia/2592274/0/ocho-territorios-ctp-reafirman-su-compromiso-con-desarrollo-cooperacion-transfronteriza/>, 17. 4. 2016).

CTP (2016a). Qué es la CTP (<https://ctp.org/modulos.php?idmodulos=6>, 3. 4. 2016).

CTP (2016b). Organización de la CTP (<https://ctp.org/modulos.php?idmodulos=16>, 3. 4. 2016).

CTP (2016c). Comisiones (<https://ctp.org/comisiones.php>, 3. 4. 2016).

Eurocampus (2016). Notícies - El sistema universitari català atrau un 13,44% més d'estudiants internacionals en els últims tres cursos (<http://www.eurocampusweb.eu/ca/actualitats-i-esdeveniments/actualitats-universitaries/37834-el-sistema-universitari-catala-atrau-un>, 14. 4. 2016).

Euroregion Pyrénées-Méditerranée (2016a). Design and function (<http://www.euroregio.eu/en/euroregion/rotating-presidency>, 22. 3. 2016).

Euroregion Pyrénées-Méditerranée (2016b). Membres (<http://www.euroregio.eu/ca/euroregio/membres>, 20. 3. 2016).

Euroregion Pyrénées-Méditerranée (2016c). Objectives (<http://www.euroregio.eu/en/euroregion/objectives>, 20. 3. 2016).

Euroregion Pyrénées-Méditerranée (2016d). Projects (<http://www.euroregio.eu/en/projects>, 20. 3. 2016).

Euroregion Pyrénées-Méditerranée (2016e). Equality men women (<http://www.euroregio.eu/en/projects/equality-men-women>, 20. 3. 2016).

Euroregion Pyrénées-Méditerranée (2016f). Creamed (<http://www.euroregio.eu/en/innovation-and-economic-development/creamed>, 20. 3. 2016).

Euroregion Pyrénées-Méditerranée (2016g). Erasmus for young entrepreneurs (<http://www.euroregio.eu/en/innovation-and-economic-development/erasmus-young-entrepreneurs>, 20. 3. 2016).

Euroregion Pyrénées-Méditerranée (2016h). Eurocampus and higher education (<http://www.euroregio.eu/en/projects/eurocampus-and-higher-education>, 20. 3. 2016).

Euroregion Pyrénées-Méditerranée (2016i). Cultural Space (<http://www.euroregio.eu/en/culture/cultural-space>, 20. 3. 2016).

Euroregion Pyrénées-Méditerranée (2016j). Culture (<http://www.euroregio.eu/en/projects/culture>, 20. 3. 2016).

Euroregion Pyrénées-Méditerranée (2016k). Projects supported in 2012 (<http://www.euroregio.eu/en/culture/projects-supported-2012>, 20. 3. 2016).

Generalitat de Catalunya (2016). General Council (14th-17th centuries). (http://web.gencat.cat/en/generalitat/historia/historia_1/f, 6. 3. 2016).

La Vanguardian (2011). Catalunya anuncia la creación del campus euroregional más grande de la UE, con 510.000 alumnos (<http://www.lavanguardia.com/local/barcelona/20110601/54164358450/catalunya-anuncia-la-creacion-del-campus-euroregional-mas-grande-de-la-ue-con-510-000-alumnos.html>, 15. 4. 2016).

La Vanguardian (2015). Euroregión Pirineos Mediterráneo cumple diez años de voluntad política común (<http://www.lavanguardia.com/politica/20150226/54427673099/euroregion->

pirineos-mediterraneo-cumple-diez-anos-de-voluntad-politica-comun.html, 15. 4. 2016).

Les Pyrénées Catalanes (2016). Perpignan. (<http://pyreneescatalanes.free.fr/Villages/Histoire/Perpignan.php>, 6. 3. 2016).

Morata, Francesc (2016): The Pyrenees-Mediterranean Euroregion: functional networks, actors' perceptions and expectations. Academia (https://www.academia.edu/3500962/The_Pyrenees-Mediterranean_Euroregion_functional_networks_actors_perceptions_and_expectations, 28. 3. 2016).

Oxford Dictionaries (2016). Region (<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/region>, 21. 2. 2016).

Rodriguez, Vicente (2016). Catalonia. Encyclopedia Britannica. 25. 1. 2016 (<http://www.britannica.com/place/Catalonia>, 24. 2. 2016).

Universitat de Barcelona (2016). Notícies - La Universitat de Barcelona, entre les 50 millors del món en productivitat científica (http://www.ub.edu/web/ub/ca/menu_eines/noticies/2016/04/026.html, 14. 4. 2016)

Resume

This thesis deals with Catalonia as a transboundary region and the goal is to verify, if it is indeed a transboundary region. In case of Catalonia, it is an area with a very diversified culture and language. Nowadays, the Catalan language is used outside the Catalan autonomous community. Catalan is spoken not only in Catalonia but also on the Balearic Islands, Ibiza, Mallorca, Menorca, Formentera and regions of Aragon, Valencia and Murcia. Outside Spain, it is spoken in the Sardinia's region Alghero, in the French region of Languedoc-Roussillon and Andorra, where Catalan is the only official language. Thesis is dedicated to historical development of the Catalan region and with the associated formation of relationships, acquiring new territories, spreading the language and culture, which can be considered as a result of an expansionary policy of Catalans. The beginning of Catalonia is in the 12th century, when single counties in the Catalan region began to unite. The heyday of Catalonia is visible until the 16th century, when Catalan culture and language started to decline. The entire historical development of the Catalan transboundary region is directed to the present. Also there is pointed out not only the current support of culture and language, but mainly an economic cooperation in the area. Two organizations that deal with cooperation are presented. One of them is Working Community of the Pyrenees (CTP) founded in 1983 to support the development of the Iberian Massif, and the other one is the Pyrenees-Mediterranean Euroregion (EPM). This one points to a common history and language, that unites the euroregion, its aim is to achieve greater economic and social integration.

Přílohy

Příloha č. 1 Dnešní autonomní společenství Katalánska

Příloha č. 2 Katalánské kraje v 11.století

Příloha č. 3 Území Koruny aragonské ve 12.století

Příloha č. 4 Území Koruny aragonské v polovině 13.století

Příloha č. 5 Pyrenejský poloostrov ve 14.století

Příloha č. 6 Katalánská expanze do Středomoří

Příloha č. 7 Katalánsko rozdělené během napoleonských válek na departmenty

Příloha č. 8 Països Catalans – Katalánské země

Příloha č. 9 Rozšíření katalánštiny a jejích dialektů

Příloha č. 10 Členové Pracovního společenství Pyrenejí

Příloha č. 11 Pyrenejsko-středomořský euroregion (od 2006 bez Aragonu)

Příloha č. 1 Dnešní autonomní společenství Katalánska

Zdroj:

<http://www.mapsofworld.com/spain/autonomous-community/cataluna/>, 19. 3. 2016

Příloha č. 2 Katalánské kraje v 11. století

Zdroj:

<https://retallsdhistoria.files.wordpress.com/2012/03/comtats-catalans-any-1000-001.jpg>, 19. 3. 2016

Příloha č. 3 Území Koruny aragonské ve 12. století

LA CORONA D'ARAGÓ I OCCITÀNIA AL SEGLE XII

Zdroje:

<https://retallsdhistoria.files.wordpress.com/2012/03/corona-aragc3b3-i-occitc3a0nia-s-xii-001.jpg>, 19. 3. 2016

Příloha č. 4 Území Koruny aragonské v polovině 13. století

Zdroj:

<http://2.bp.blogspot.com/->

[tktJugVzl18/U3RD3flgmml/AAAAAAAAABkl/yf1Z4Bw6KaQ/s1600/Corona+de+Arag%C3%B3n+y+Reino+de+Mallorca.jpg](http://2.bp.blogspot.com/-tktJugVzl18/U3RD3flgmml/AAAAAAAAABkl/yf1Z4Bw6KaQ/s1600/Corona+de+Arag%C3%B3n+y+Reino+de+Mallorca.jpg), 5. 4. 2016

Příloha č. 5 Pyrenejský poloostrov ve 14. století

Zdroj:

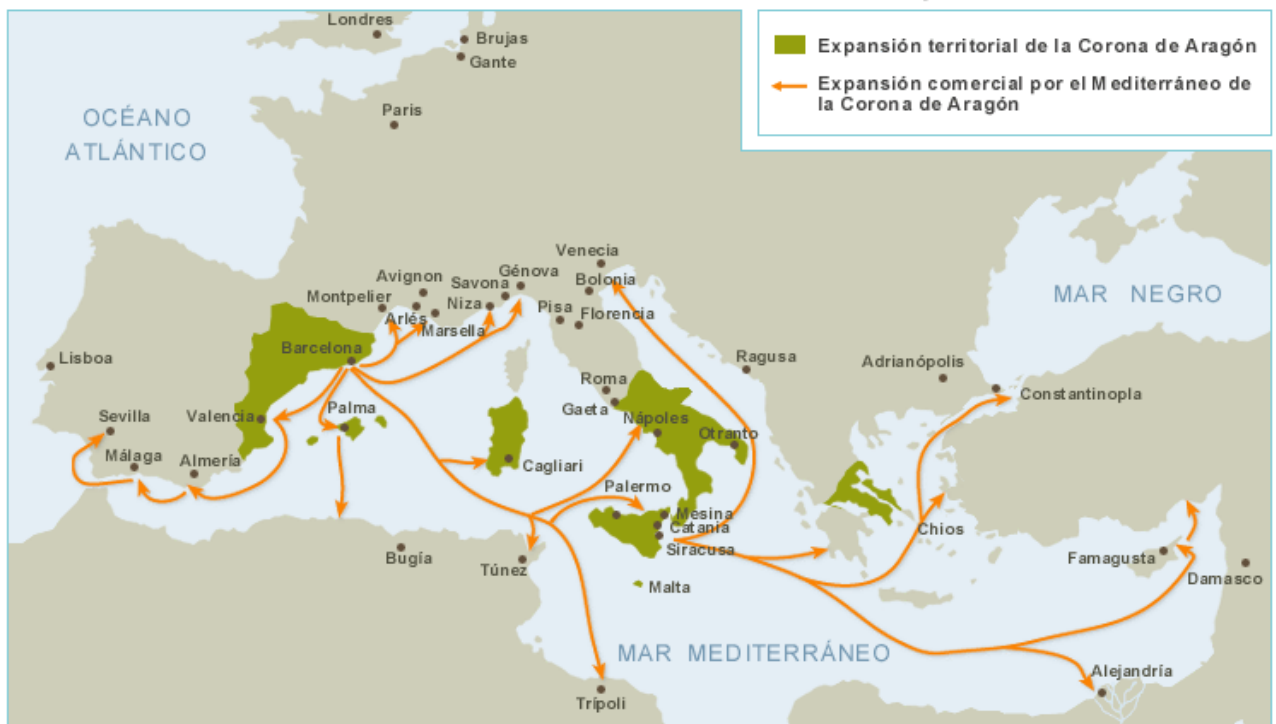
http://4.bp.blogspot.com/_-TVCxOfx--

[A/SspwB2Msm6I/AAAAAAAAJu4/kqeBRch6MEg/s1600-h/08-regnes-peninsulars-sXIV.JPG](http://4.bp.blogspot.com/_-TVCxOfx--A/SspwB2Msm6I/AAAAAAAAJu4/kqeBRch6MEg/s1600-h/08-regnes-peninsulars-sXIV.JPG), 19. 3. 2016

Příloha č. 6 Katalánská expanze do Středomoří

Expansión marítima en el Mediterráneo de la Corona de Aragón

imprimir

Zdroj:

http://iris.cnice.mec.es/kairos/mediateca/cartoteca/pagsmapas/comercio_catalan.html, 5. 4. 2016

Příloha č. 7 Katalánsko rozdělené během napoleonských válek do departmentů

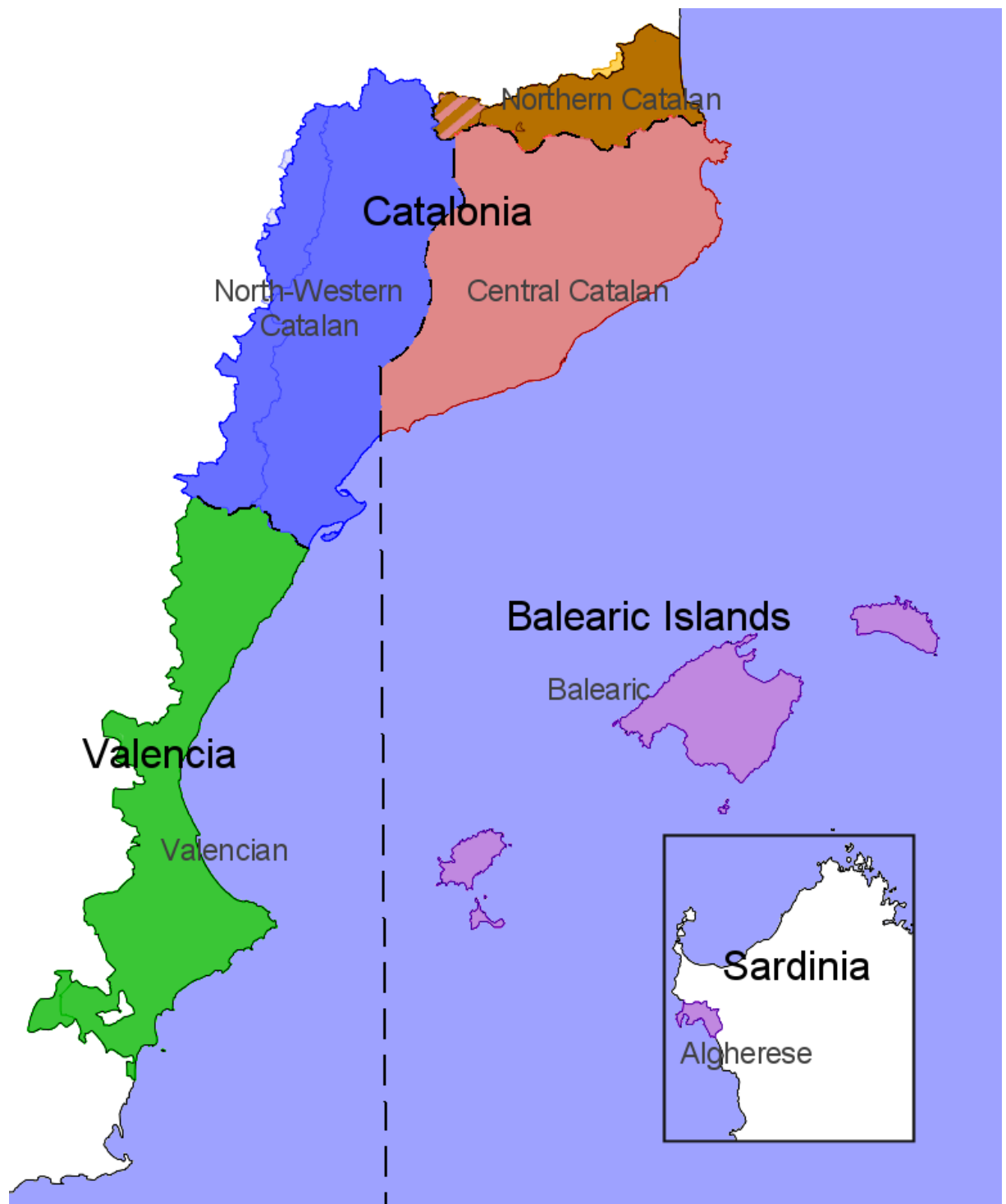

Zdroj:

http://lh6.ggpht.com/_KKTCT60suEU/TPfoIlgUIQOI/AAAAAAAAAB_k/g4T132ibGkY/Departaments-1812.jpg?imgmax=640, 5. 4. 2016

Příloha č. 8 Rozšíření katalánštiny a jejích dialektů

Zdroj:

https://es.wikipedia.org/wiki/Dialectos_del_catal%C3%A1n#/media/File:Catalan_dialects.png, 15. 3. 2016.

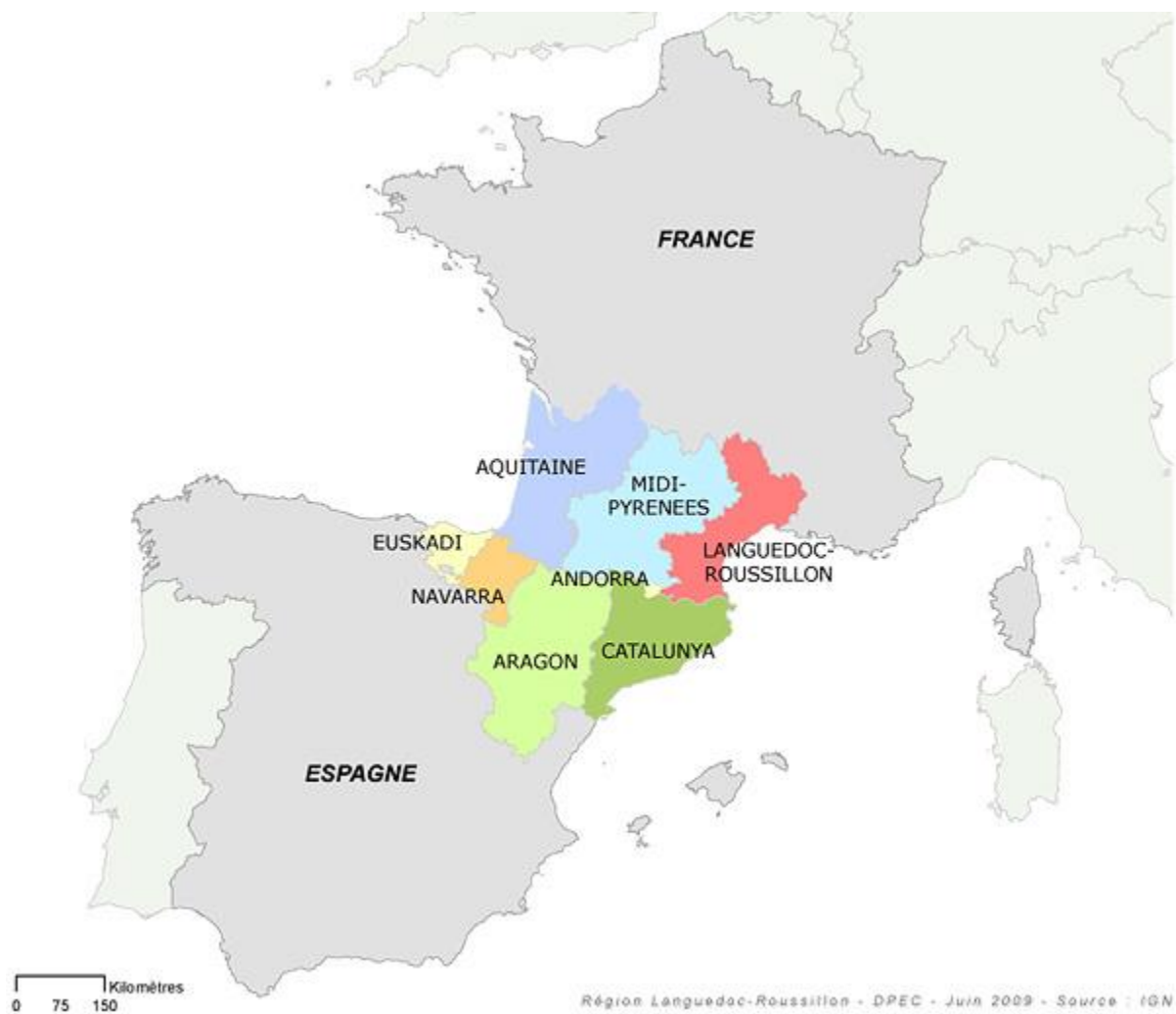
Příloha č. 9 Països Catalans – Katalánské země

Zdroj:

https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Països_Catalans.jpg, 5. 4. 2016.

Příloha č. 10 Členové Pracovního společenství Pyrenejí (CTP)

Zdroj:

<https://ctp.org/modulos.php?idmodulos=7&idio=fr>

Příloha č. 11 Pyrenejsko-středomořský euroregion (od 2006 bez Aragonu)

Zdroj:

https://en.wikipedia.org/wiki/Pyrenees%E2%80%93Mediterranean_Euroregion#/media/File:Carte_Euroregion_2012.jpg, 19. 3. 2016